

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра педагогіки та методики технологічної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедрою

_____ Савченко Л.О.

«___» _____ 2021 р

Реєстраційний № _____

«___» _____ 2021 р.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ
ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ
«ДИЗАЙН АКСЕСУАРІВ»

Кваліфікаційна робота студентки
групи ТОКМО-м- 16
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності
014 Середня освіта
(Трудове навчання та технології)
Цвєтової Аліни Валентинівни

Керівник д. пед. наук, професор
Савченко Л. О.

Оцінка

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	
1.1. Вивчення психолого - педагогічної літератури поняття «якість знань».....	7
1.2. Вивчення поняття «інтерактивні технології» у психолого - педагогічній літературі.....	14
1.3 Критерії та показники оцінювання підвищення якості знань студентів засобами інтерактивних технологій.....	25
Висновки до першого розділу.....	33
II. МОДЕЛЬ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
2.1. Педагогічні умови підвищення якості освіти застосуванням інтерактивних технологій.....	35
2.2. Модель якості освіти студентів зі спеціальності «трудове навчання та технології».....	45
Висновки до другого розділу.....	53
III. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ	
3.1. Стан проблеми в роботі вищої школи під час підготовки майбутніх вчителів.....	55
3.2. Методика підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій засобами інтерактивних технологій.....	63
3.3. Ефективність методики підвищення якості освіти майбутніх вчителів засобами інтерактивних технологій.....	69
Висновки до третього розділу.....	74
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	
Додаток А.....	89
Додаток Б.....	98

ВСТУП

Постійне збільшення розумового навантаження на уроках трудового навчання та технологій спонукає розмірковувати нас над наступними питанням, наприклад такими, як підтримувати творчу діяльність в учнів, та як досягнути максимальної активності в продовж всього уроку. Затвержені накази про освіту, ставлять перед шкільним колективом цілі та завдання для підготовки учнів до дорослого життя. Ураховуючи особливості індивіда у навчанні, можна говорити про не пристосування мети і змісту навчання до окремого школяра, а про пристосування прийомів, методів і форм педагогічного впливу до індивідуальних особливостей з метою забезпечення запрограмованого рівня розвитку особистості. В психолого-педагогічній літературі було присвячено багато спеціальних досліджень, та розробок з питання якості знань. Актуалізацією даного питання зайнялись випробовувати В.В.Краєвський, І.Я.Лернер, А.М.Матюшкіна, М.І.Махмутова, М.Н.Скаткіна та багато інших, всі свої результати висвітлили у своїх працях.

Значущою ланкою у вирішені даної проблеми, повинно стати забезпечення якісного засвоєння знань, умінь і навичок у процесі організації стимулюючої діяльності у навчанні підростаючим поколінням. Це не викликає сумнівів, оскільки тільки досягнення таких якостей знань як: «глибина, повнота, оперативність допоможуть в подальшому сьгоднішнім школярам знайти себе і утвердитись в умовах нових економічних відносин». . У зв'язку з цим технологічна освіта студентів вищих навчальних закладів покликана забезпечити: «грунтовне оволодіння знаннями про закономірності проєктної, техніко-технологічної та побутової діяльності, спираючись на знання з основ наук на рівні загальновиробничих закономірностей; всебічне ознайомлення з професією; формування здатності мобілізувати свої потенційні творчі можливості в різних видах діяльності» - вимоги освітньої програми. В наші дні психолого-педагогічна технологія налічує величезну кількість досліджень із проблем підготовки майбутніх вчителів. Можна

відзначити, що саме актуальність цього питання припадає на декілька наук, а саме це психологія, педагогіка, та філософія, а питанням професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій займалися і займаються багато вчених такі, як: Б.Сименач, С.Батишев, Є.Білозерцев, Ю.Васильєв, М.Жидєлев, В.Зінченко, О.Коберник, У.Нішаналієв, В.Сидоренко та інші.

Сучасні підходи для підготовки майбутніх вчителів технологій розкрито працях вітчизняних науковців таких, як: М. Бондаренка, В. Борисова, Л. Дубовик, В. Мадзігона, О. Коберника, Є. Кулика, С. Кучер, В. Курок, Ю. Кулінка, Л. Оршанського, Л. Савченко, В. Сидоренко, В. Стешенка, Г. Терещука С. Ткачука, Д. Тхоржевського, В. Яковлевої та інших. Останнім часом у зв'язку з модернізацією вищої освіти спостерігаються значні зміни у змісті і методиці підготовки майбутнього вчителя, що активізує проблему виявлення потенційних можливостей педагогічних та спеціальних дисциплін у підготовці майбутнього вчителя технологій і креслення до застосування інтерактивних технологій.

Проте дана проблема до кінця не була вирішена, також не розглянуто питання про вплив проблемних ситуацій на підвищення якості знань учнів і тому мій вибір, зупинився на темі, та нашого дослідження «Підвищення якості освіти студентів засобами інтерактивних технологій при вивченні курсу «Дизайн аксесуарів».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та впровадити в практику закладу вищої освіти інтерактивні технології які підвищують якість знань при вивченні дисципліни «Дизайн аксесуарів».

Задачі дослідження:

1. Визначити теоретичні основи про поняття «інтерактивна технологія», «якість освіти», «якість навчання» та «професійно-педагогічна підготовка вчителів».

2. Розробити модель розвитку інтерактивних технологій які підвищують якість знань в умовах закладу вищої освіти.

3. Обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови щодо впровадження інтерактивні технологій в умовах закладу вищої освіти.

4. Впровадити дослідну програму по підготовці майбутніх вчителів технологій до засобами інтерактивних технологій та здійснити аналіз її ефективності.

Об'єктом дослідження є процес використання інтерактивних технологій в умовах закладу вищої освіти

Предметом дослідження - підвищення якості знань студентів засобами інтерактивні технології при вивченні дисципліни «Дизайн аксесуарів».

Ми виходили із *припущення*, що - підвищення якості знань студентів засобами інтерактивних технології при вивченні дисципліни «Дизайн аксесуарів» буде проходити більш ефективно за таких педагогічних умов: «

- урахування, умінь і навичок при підготовці до сприймання нового матеріалу кожним учнем;

- врахування особистісно орієнтованого навчання учнів;

- гуманізація взаємовідносин учителя й учнів;

- активізація навчальної діяльності.

Для перевірки гіпотези та вирішення поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**»:

- теоретичні: аналіз наукової, психолого-педагогічної та науково-методичної літератури, державних документів, узагальнення та аналіз досвіду роботи викладачів;

- практичні: діагностичні (спостереження, анкетування, тестування) і експериментальні (констатувальний та формувальний експеримент);

- статистичні: математично-статистичні методи обробки результатів, отриманих у ході проведення дослідження.

Практичне значення магістерської роботи полягає у можливості наукового використання результатів дослідження на заняттях з педагогічних дисциплін. Використати результати дослідження можна буде в практичній роботі педагога в умовах вищого навчального закладу. Матеріали дослідження знайшли практичне застосування в оновленому змісті навчальних планів та робочих програм технологічного напрямку підготовки магістрів. Розроблено та апробовано методичні рекомендації до курсу: «Дизайн аксесуарів».

Експериментальна база дослідження: Криворізький державний педагогічний університет, факультет дошкільної і технологічної освіти (студенти II, III, та IV курсів у кількості 55 осіб).

Апробація результатів дослідження рекомендації й результати дослідження обговорено на конференції Молодіжної Наукової Ліги та друку статті у Науці сьогодні: від досліджень до стратегічних рішень: матеріали II Міжнародної студентської наукової конференції, м. Умань, 24 вересня, 2021 рік / Молодіжна наукова ліга. Секція 15. Педагогіка та освіта. Тема: «Якість освіти як складова сучасної вищої школи»(ст.120)

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (97 найменувань), 2 додатків на 9 сторінках. Загальний обсяг магістерської роботи становить 98 сторінки, основний зміст викладено на 70 сторінках. Робота містить 6 рисунків та 17 таблиці.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1.1. Вивчення психолого - педагогічної літератури поняття «якість знань»

В умовах глобалізації освіти, появи транснаціональної освіти та потужних корпорацій, які її забезпечують, якість стає чинником, що характеризує власне можливість існування того чи того навчального закладу, незалежно від форми власності. З цього випливає термін «якості знань», що собою передбачає співвіднесення видів знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінювальні знання) з елементами змісту у вигляді образів, відчуттів і сприймань. А конверсія «чуттєвих даних» призводить в свідомості до виникнення уявлень і понять, та саме в цих двох формах знання зберігаються дані. Основним призначенням знань є організація і регулювання практичної діяльності. „Знання – це система понять про предмети і явища, засвоєних в результаті сприйняття, мислення, запам’ятовування і практичної діяльності” [20,с.75] .

Якість освіти та її складників порівнюють із базовими уявленнями, нормами, стандартами («заплановані цілі навчання й виховання», «потреби громадян, підприємств, суспільства та держави»). Будь-яка держава, зокрема й Україна, що дбає про свій рейтинг цивілізованості у світі та про власне майбутнє, повинна розробляти стратегію і тактику управління якістю освіти. Основою європейських домовленостей у межах Болонського процесу, до якого приєдналася Україна, є саме якість освіти. Відповідно до його принципів, за якість освіти відповідає насамперед кожен окремий навчальний заклад, надаючи в такий спосіб змогу для перевірки якості системи навчання на національному й міжнародному рівнях.

Зауважемо, що Україна сьогодні займає одне з провідних місць у світі за кількістю громадян, які мають вищу освіту, натомість за якістю навчання країна перебуває лише на 56 рейтинговій позиції у світі. З огляду на це модернізація системи освіти в Україні, її удосконалення й підвищення якості освітніх послуг належить до найважливіших соціокультурних проблем. Це суттєвою мірою зумовлене процесами глобалізації й потребами у формуванні сприятливих умов для індивідуального розвитку людини, соціалізації та саморегуляції в європейському просторі.

У дослідженні імпонує думка про те, що якість освіти має бути проаналізована на підставі державних стандартів освіти й оцінювання громадськістю освітніх послуг. У цьому зв'язку управління якістю – процес узгодження системи з певними стандартами, виконання всіх функцій управління для досягнення запланованих показників. З огляду на це особливого значення набуває управління якістю освіти, якістю діяльності освітнього закладу.

Наука - педагогіка вивчає не тільки процес засвоєння знань, а і його кінцевий результат. Тому в дидактиці термін „знання” використовується в двоякому значенні в залежності від того, про що йде мова, чи то процес, чи то його кінцевий результат. Проблематику формування знань школярів висвітлили у своїх працях: В.В. Краєвський, І.Я. Лернер, А.М. Матюшкін, М.І. Мамутов, М.Н.Скаткіна, І.Ф. Харламов та багатьох інших.

Так, І.Я. Лернер зазначав: «Знання входять до складу змісту освіти. Зміст освіти - не зводиться до знань, а складається з ряду елементів, включаючи знання»[96]. А ось Н. Волкова під терміном „знання” - вбачає цілісну систему наукових понять про закони розвитку природи, суспільства, мислення, накопичених людством у процесі активної діяльності і скерованих на подальше пізнання і зміну об'єктивного світу [21,с.351]. А ось І.Ф. Харламов визначає «знання», як розуміння, збереження в пам'яті і вміння відтворити основні факти науки і витікаючи з них теоретичні узагальнення(поняття,

правила, закони, висновки. Знання на його думку мають три взаємопов'язані сторони:

- теоретичну
- практичну
- світоглядно – моральну

Сукупність сучасних уявлень, про повноцінні знання передбачають якості, без котрих вони не відповідають своєму визначенню і призначенню. Різниця в тому, що наукові і навчальні «знання» перебувають у постійному становленні, і особливо це помітно, коли мова йде про знання індивідуальності, яка розвивається. Набуті знання індивіда не одразу і не завжди стають повноцінними.

Говорячи, про якість знань, тут мається на увазі не лише їх обсяг, а й глибина, повнота, конкретність, узагальненість, систематичність тощо. У структурі знань виділяють [74,с.143]. :

- конкретні факти;
- закономірності, наукові принципи

При діагностуванні знань, вчителю необхідно виявити наступні параметри : види знань, етапи їх засвоєння, рівні їх засвоєння, якості. А.К.Маркова виділила наступні групи якостей:

- системність, систематичність, науковість, узагальненість, усвідомленість, фундаментальність;
- гнучкість, мобільність, оперативність;
- дієвість, спрямованість на практичне використання;
- повнота, обсяг, точність, міцність[58,с.33].

А ось поняття «якість знань» на думку М.Н.Скаткіна, та В.В. Краєвського, включає в себе такі елементи, як: глибина і повнота, міцність, оперативність, гнучкість, усвідомленість, системність, узагальненість, конкретність[97].

Отже, перейдемо до основних показників якості знань: «

1. **Повнота** знань учня визначається кількістю всіх знань про досліджуваний об'єкт, передбачених програмою.
2. **Глибину** знання характеризує число усвідомлених зв'язків даного знання з іншими, з тими що співвідносяться.
3. **Оперативність** знань передбачає готовність і вміння застосовувати їх у подібних і варіативних ситуаціях. Чим більше типів ситуацій, у яких учень може застосовувати знання, і чим досконаліше це застосування, тим точніше, чіткіше виявляється оперативність знань.
4. **Гнучкість** знань виявляється у швидкості перебування варіантних способів застосування його при змінній ситуації. Варіативні ситуації вимагають пошуку нового способу застосування раніше засвоєних знань, і чим швидше учень знаходить цей спосіб, тим більш гнучкі ці знання. Показником гнучкості знання є також здатність запропонувати кілька способів його застосування для однієї і тієї ж ситуації. Розходження між гнучкістю й оперативністю та характеризує точне знання способів застосування для визначених випадків і вміння їх використовувати, у той час як гнучкість припускає вміння діставати з пам'яті потрібний у даний момент спосіб діяльності, і вміння створити новий спосіб. Гнучкість завжди виявляється в оперативності, але оперативність не завжди свідчить про гнучкість знань.
5. **Конкретність і узагальненість** виявляється в розкритті конкретних проявів узагальненого знання й у здатності підводити конкретні знання під узагальненні. Процес пізнання споконвічно припускає конкретність. Узагальнення – породження людського пізнання на більш пізніх етапах суспільного розвитку, та передбачає наявність конкретних знань, узагальнюючи конкретні факти відносячи частку до загального.
6. **Згорнутість і розгорнення** знання припускає здатність суб'єкта виразити знання компактно, ущільнене, що представляє видимий результат

розгорнення деякої сукупності знань, та розкриття системи кроків, що веде до стиску, згорання знань.

7. **Систематичність** припускає усвідомлення складу деякої сукупності знань, їх ієрархії і послідовності, тобто усвідомлення одних знань як базових для інших.

8. **Системністю** знань учнів називається така сукупність знань у їхній свідомості, структура якого відповідає структурі наукової теорії.

9. **Усвідомленість** знань характеризується :

- розумінням характеру зв'язків між знаннями;
- розходженням істотних і несуттєвих зв'язків;
- з'ясуванням механізму становлення і прояви цих зв'язків;
- осмисленням основ засвоєних знань (їхня доказовість);
- розумінням способів одержання знань;
- засвоєністю областей і способів;
- розумінням принципів, що лежать в основі цих принципів

застосування.

10. **Міцність** знань означає тривалість збереження їх у пам'яті, відтворюваність у необхідних випадках [74]».

На думку О. Субетто, автора концепції синтетичної кваліметрії (науки про вимірювання якості об'єкта), якість людини – не тільки складна, а ключова категорія проблеми якості освіти, побудови інструментарію діагностики якості та кваліметричного моніторингу в освітніх системах на базі методології синтетичної кваліметрії [69].

Грунтовний опис принципів кваліметрії, її сутності й використання в педагогіці викладено в багатьох роботах науковців [13; 35; 40; 67]. Зазначена технологія працює у два етапи: перший – оцінювання простих властивостей об'єкта, другий – оцінювання складних властивостей і власне об'єкта загалом. Під час виконання кожного етапу доцільно провести низку операцій, в основі яких перебувають принципи кваліметричного підходу до вивчення стану об'єкта:

– якість як ієрархічна сукупність властивостей предмета й об'єкта задовольняти певні потреби (мотивація, контроль і самоконтроль, корекція та самокорекція, оцінювання й самооцінювання);

– придатність до використання продукції, що залежить від задоволення конкретних суспільних та особистих потреб; під продукцією навчальної діяльності розуміють рівень її сформованості; оцінювання продукту буває як внутрішнє (самооцінювання), так і зовнішнє (оцінювання вчителем);

– взаємозв'язок складних і простих властивостей об'єкта, що можна зобразити у вигляді ієрархічної структури; цей принцип реалізований через факторно-критеріальне моделювання, де чинником умовно є складники навчальної діяльності, а критерієм – напрями їх вияву;

– окремі властивості (прості та складні) можна виміряти в специфічних для кожної властивості одиницях, результатом такого вимірювання є визначення абсолютних показників властивостей [16; 27].

Якість може функціювати як відносне поняття, у цьому випадку вона не є атрибутом продукції чи послуги. Якість як така – не кінцевий результат, це лише засіб, за допомогою якого з'ясовують відповідність кінцевого продукту певному стандарту. Про якість можна говорити, коли продукція або послуга відповідають вимогам чинних стандартів чи специфікації. Ці самі стандарти повинні бути узгоджені з тим, для чого вони призначені, та задовольняти вимоги споживача. Іншими словами, стандарти мають відповідати певній меті того, хто послуговуватиметься результатами освіти, її якісними властивостями.

Якість як поняття має два аспекти: перший – це відповідність стандартам або специфікації; другий – узгодження із запитом споживача. Перша – «відповідність» часто означає «відповідність меті або застосуванню», іноді її називають якістю з погляду виробника. Під якістю продукції або послуги виробник розуміє постійну її відповідність вимогам стандартів чи специфікації. Виробник демонструє якість у вигляді системи, що відома як

система гарантії якості, яка дає змогу постійно постачати продукцію, послуги, відповідно до певного стандарту чи специфікації [80].

Тож, можна зробити висновки з усього вище сказаного про те, що «якість знань» включає в себе наступні елементи: глибина і повнота, міцність, оперативність, гнучкість, усвідомленість, системність, узагальненість, конкретність. Кожна складова компонентів «якості знань» характеризується показниками сформованості знань учнів, що визначають чотири рівні навчальних досягнень учнів: високий, достатній, середній, початковий. З цього виходить, що саме особистісно орієнтований підхід у навчанні сприяє підвищенню якості знань учнів. Оцінювання школярів здійснюється по «дванадцятибальній шкалі», яка побудована за принципом урахування успішності школяра, при здобутті знань.

Базовим поняттям якості освіти, безперечно, є якість знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінювальні знання) з елементами змісту освіти і, отже, із рівнями засвоєння. Якість знань має такі характеристики: повнота – кількість програмних знань про об'єкт вивчення; глибина – сукупність опанованих учнями зв'язків і відношень між знаннями; систематичність – осмислення складу певної сукупності знань у їх ієрархічних і послідовних зв'язках; системність – усвідомлення учнем місця знання в структурі наукової теорії; оперативність – уміння послуговуватися знаннями в однотипних ситуаціях; гнучкість – уміння самостійно знаходити варіативні способи застосування знань у різних умовах; конкретність – уміння розкласти знання на елементи; узагальненість – уміння подати конкретне знання в узагальненій формі.

Отже, поняття якості освіти – достатньо широке, оскільки охоплює якість навчання, виховання й розвитку особистості як результат освітньої діяльності.

Якість освіти – складна комплексна категорія, тісно пов'язаних між собою, а також від того, хто її аналізує, оскільки різні науковці вкладають у ці поняття неоднаковий зміст. Поняття «якості знань» передбачає зіставлення

видів знань з елементами змісту освіти, а отже, із рівнями засвоєння. За основу було обрано вимоги міжнародного стандарту якості, які регламентують наступне: « Якості продукції й послуг інтерпретується як сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, або його результату, які надають здатність задовольняти освітні потреби всіх суб'єктів навчально-виховного процесу – учнів і студентів, їх батьків, викладачів, роботодавців, управлінців тощо, тобто державу й суспільство загалом.»

1.2. Вивчення поняття «інтерактивні технології» у психолого - педагогічній літературі.

Сучасне динамічне, швидкоплинне життя формує суспільний запит на виховання творчої особистості, яка взмозі самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, ухвалювати сміливі, нестандартні рішення, на відміну від людини-виконавця. Сьогодні педагогічні колективи закладів вищої освіти своїм основним завданням вважають фізичний, інтелектуальний, соціальний і духовний розвиток студентів із домінуванням індивідуальних та творчих можливостей кожного студента для формування творчого потенціалу особистості, здатної до авторегуляції, прогнозування, самотворення власної життєвої стратегії.

Змістом модернізації освіти має стати особистість, яка інтенсивно розвивається. Раніше роль студента в системі освіти була вмотивована потребами держави, сьогодні акценти зміщені: потрібно виховати людину, яка б могла виконувати державні нормативні акти за своїм покликанням, а саме набувати високоморальності, прогресивності та духовного розвитку. Розв'язання цього завдання передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту та методів навчально-виховного процесу, спрямованого саме на розвиток особистості. Однак цьому процесові поки що бракує цілеспрямованості й науково-методичного забезпечення, тому перебудова навчально-виховного процесу відбувається невимушено, неспішно, безплідно. В супереч цьому педагоги все глибше усвідомлюють гостру потребу у

створенні та використанні педагогічної діагностики засобами проєктної діяльності.

Сьогодні перед вищою освітою стоїть завдання підготовки студентів, які уміють творчо мислити, зіставляти та аналізувати факти, аргументовано захищати власні погляди. Для розкриття творчих можливостей студентів, задоволення їхніх особистих і соціальних інтересів викладачу слід володіти методиками, що стимулюють конструктивно-критичне мислення, розвивають творчі здібності. Цим вимогам відповідають інтерактивні методи навчання та технології. Вони захоплюють студентів, пробуджують у них інтерес і мотивацію, навчають самостійно мислити та діяти [76].

Інтерактивні технології спонукають учасників навчального процесу бути більш активними, мати пізнавальну потребу в набутті нових знань, у них формується пізнавальна активність.

Пізнавальна активність – ознака особистості, що проявляється в її ставленні до процесу пізнання, що передбачає стан готовності, прагнення до самостійності, спрямоване на оволодіння індивідом соціального досвіду, накопичених людством знань, способів діяльності, а також в її якості [94].

Так, Т. Шамова виділяє три рівні пізнавальної активності: «відтворюючий, інтерпретуючий і творчий» беручи за основу способи дії. Перший рівень, що відтворює, характеризується прагненням студента зрозуміти, запам'ятати, відтворити отримані знання, опанувати засобами виконання дій за зразком. Інтерпретуючий рівень припускає бажання досягнути зміст матеріалу, що вивчається, застосувати знання й засоби діяльності в нових навчальних умовах. Творчий рівень передбачає готовність до теоретичного осмислення знань, розуміння інтеграції між

предметами та явищами, самостійному пошуку рішення проблем [70, с. 163].

Залежно від рівня пізнавальної активності студентів у навчальному процесі розрізняють пасивний та активний процес навчання [70]. У пасивному процесі навчання студент є об'єктом навчальної діяльності: він повинен засвоїти й відтворити матеріал, що передається йому викладачем або іншим джерелом знань. Звичайно, – це відбувається у процесі використання лекції-монологу, читанні літератури, демонстрації та відтворюючому опитуванні студентів. Учасники навчального процесу за таких умов не співпрацюють один з одним і не виконують проблемних, пошукових завдань.

В активному процесі навчання студент є «суб'єктом» навчальної діяльності, уступає в діалог з викладачем, бере активну участь у пізнавальному процесі, виконуючи творчі, пошукові, проблемні завдання, реалізує інтегрований підхід до цілого комплексу знань, умінь, навичок, які використовує за допомогою інтерактивних технологій, що здійснюється взаємодія учасників навчального процесу один з одним у процесі виконання завдань у парі, групі.

Відповідно до характеру пізнавальної діяльності І. Лернер і М. Скаткін пропонували свою класифікацію методів навчання за допомогою інтерактивних технологій (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, евристичний, дослідницький, проблемний виклад), причому в кожному з методів ступінь активності й самостійності учасників навчального процесу зростає [5, с. 181].

Більшість практиків і теоретиків джерело активності шукають у самій людині, її мотивах і потребах; пізнавальна активність визначається, як особистісна властивість, що здобувається, закріплюється й розвивається

особливим чином в організованому процесі пізнання з урахуванням індивідуальних і вікових особливостей учнів [78, с. 47].

Інтерактивні технології це ключ до одного з різновиду активного навчання. Як відомо, процес навчання в активній формі сприяє напруженій розумовій роботі індивіда, стимулює самостійність, активність, розвиває творче мислення. Для полегшення тиску, та розуміння школярами і максимального засвоєння знань, застосовують інтерактивні технології. Дослідження сучасних науковців підтверджують, наступні факти при використанні інтерактивних технологій, що старшокласник може, читаючи очима, запам'ятати 25% інформації, слухаючи – 36%, обговорюючи – 70%, навчаючи інших – 95% [39, с. 11].

Проблема інтерактивного підходу активно розробляється в різних аспектах. Слово «interactive» походить від англійського слова «interact», де «inter» – взаємний, «act» – діяти, тобто здатний до взаємодії, діалогу. Поняття «інтерація» виникло вперше у соціології й соціальній психології. Для теорії символічного інтераціонізму (засновник – американський філософ Дж. Мід) характерний розгляд розвитку й життєдіяльності особистості, творення людиною свого «Я» у ситуаціях спілкування і взаємодії з іншими людьми [19, с. 213].

Ідеї інтераціонізму впливають на загальну, вікову й педагогічну психологію, що, в свою чергу, знаходить висвітлення у сучасній освіті та вихованні.

У психології інтерація – це здатність взаємодіяти або вести бесіду, діалог із чим-небудь (наприклад, з комп'ютером) або ким-небудь із людиною), а соціальна інтерація – процес, за якого індивіди в ході комунікації в групі своєю поведінкою впливають на інших індивідів, викликаючи відповідні реакції [33].

В останнє десятиліття з'явилися інтерактивні опитування, програми на телебаченні й радіо, що припускають «живе» спілкування, вільний обмін думками з глядачами й слухачами, що дають їм можливість впливати на деякі сюжетні лінії передач.

Одночасно терміни «інтерактивність», «інтерактивні технології», «інтерактивні методи й методики навчання» з'являються у педагогічних наукових працях, у розділах навчальних посібників, що описують процес навчання як спілкування, кооперацію, інтеграцію співробітництва рівноправних учасників [59, с. 4].

У педагогічному енциклопедичному словнику, технології інтерактивного навчання – це навчання, яке побудоване на взаємодії того, хто навчається, з навчальним середовищем, де кожен учень має чітке завдання, яке він виконавши – звітує публічно це є сферою досвіду, що засвоюється на уроці [67, с. 107].

Так, О. Пометун та Л. Пироженко відзначають, що значимість технології інтерактивного навчання постає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії усіх школярів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними суб'єктами навчання [76, с. 138].

Часто термін «інтерактивне навчання» вживається поряд з інформаційними технологіями, дистанційною освітою, використанням ресурсів Інтернету, а також електронних підручників і довідників, роботою в режимі он-лайн тощо. Сучасні комп'ютерні телекомунікації дозволяють учасникам вступати в «живий» (інтерактивний) діалог (письмовий або усний) з реальним партнером, а також уможливають активний обмін повідомленнями між користувачем і інформаційною системою в режимі реального часу [82, с. 50].

За допомогою інтерактивних засобів і пристроїв комп'ютерні навчальні програми забезпечують безперервну діалогову взаємодію користувача з комп'ютером, дозволяють студентам регулювати хід навчання, швидкість вивчення матеріалу, повертатися на початкові етапи, застосовуючи інтегрований підхід у структуруванні отриманої інформації. Механізм інтеграції може працювати в двох напрямках: від простого до складного і в зворотному напрямі. У цих двох підходах відображаються індуктивні та дедуктивні закономірності засвоєння знання. Інтеграція відбувається не шляхом логічного об'єднання готового наукового знання, а в процесі дослідження складних об'єктів систем реальної дійсності – через комплексний підхід до них за допомогою синтезу різних ідей і методів (фізичних, хімічних, психологічних тощо) [56].

Як відзначає Г. Коротаєва, інтерактивне навчання одночасно вирішує три завдання:

1) навчально-пізнавальне; 2) комунікативно-розвивальне; 3) соціальноорієнтаційне [78, с. 103].

Таким чином, інтерактивні технології відкривають світ пізнання, в якому учні співпрацюють один з одним, обмінюються інформацією, спільно знаходять відповідь на поставлену умову, імітують ситуації, аналізують дії кожного, та свою власну поведінку, поринають в реальну атмосферу ділових відносин з розв'язання різноманітних проблематичних ситуацій. Відбувається постійна зміна режимів діяльності: гри, дискусії, робота в малих групах, невеликий теоретичний блок (міні-лекція). Крім того, технології інтерактивного навчання засновані на прямій взаємодії учнів (тих, яких навчають) з навчальним оточенням, навчальне оточення або навчальне середовище є реальним, в якому учасники знаходять для себе межі опанованого досвіду [54, с. 18].

У процесі такого навчання педагог виконує функцію помічника в роботі. Центральне місце в його діяльності займає не окремий учень як індивід, а клас взаємодіючих учнів, які стимулюють і активізують один одного. Як відзначає Б. Бадмаєв, у процесі застосування інтерактивних методів сильніше за все діє на інтелектуальну активність дух змагання, суперництва, що виявляється, коли люди колективно шукають підтвердження в істинність. Попри все, діє такий психологічний феномен, як «зараження», тобто будь-яка висловлена сусідом думка здатна мимоволі викликати власну, аналогічну або близьку до висловленого або, навпаки, зовсім протилежну [7, с. 74]. Найбільш повно ці ефекти виявляються в ігрових і тренінгових формах проведення занять. Інтерактивні технології при навчанні учнів дають найбільший простір для самореалізації і відповідають особистісноорієнтованому підходу. Вони спрямовані на досягнення пізнавальних інтересів і потреб школяра, саме цьому більшість уваги приділяють організації процесу ефективної всебічної комунікації, яка знаменується відсутністю полярності, і мінімальною сконцентрованістю на точці зору учителя. Учасники такої комунікації – більш мобільні, відкриті та ініціативні. За допомогою використання відповідних технологічних методів навчання, відбувається необхідна організації процесу.[56].

До форм і методів інтерактивного навчання, які є ефективними в процесі підвищення якості освіти можуть бути віднесені такі: евристична бесіда, презентації, дискусії, дебати, конференції, «мозкова атака», метод «круглого столу», метод «ділової гри», метод «ПРЕС», конкурси практичних робіт з їхнім обговоренням, рольові ігри, тренінги, колективні рішення творчих завдань, кейсметод (розбір конкретних виробничих ситуацій), практичні групові й індивідуальні вправи, моделювання

виробничих процесів або ситуацій, проектування бізнес-планів і різних програм, групова робота з авторськими посібниками, ілюстративними матеріалами, обговорення спеціальних відеозаписів, уключаючи запис власних дій; педагогічна студія, зустрічі із запрошеними фахівцями, методи з використанням комп'ютерної техніки тощо.

Термін «технологія» походить від грецької – «мистецтво, майстерність» та «вчення, поняття», що пояснює сукупність способів впливу ,чи то для сировини або будь- якого іншого матеріалу при виробництві. Це визначення належить до епохи розквіту науки та техніки кінця ХІХ–початку ХХ ст. [9].

А ось в великому тлумачному словнику української мови термін «технологія» визначається як певний алгоритм дій, знань, відомостей у процесі виробництва [31].

Можна відзначити, що даний термін не є постійним в системі освіти постійно, за його актуальності протягом багатьох століть, тому на кожному етапі ми можемо просліджувати певні уточнення, конкретність, тощо. В наш час «технологія» характеризується, як «спеціально організована галузь знань про засоби і процедури оптимізації освіти людини». В останні роки модернізація системи навчання, причиною якої стає розвиток новітніх ІКТ, тому поняття «технологія» набуває практичного значення [31,с.11].

Зараз цей термін є одним з найбільш популярних у сучасній психолого-педагогічній літературі, що трактує педагогічну діяльність, який реалізує максимум нормативних актів та постанови в сфері навчання, виховання і розвитку індивідуальності [53].

На думку авторів Полата Е.С., Бухаркіної М.Ю., Моїсеєва М.В., технологія – це сукупність виробничих операцій, методів, процесів у певній галузі виробництва, способів, що використовуються у певній справі; або це сукупність знань про них, послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва; навчальний предмет, у якому викладаються ці знання, відомості [75].

Як зазначає В. Т. Бусел, «технологією» є сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, даних, виготовлення різноманітних проєктованих виробів, з використанням різних виробничих операцій, надання послуг тощо[19].

Проникнення сучасних, зокрема мультимедійних, технологій у галузь освіти є закономірним і незапечечним. Мультимедіа – це новітні комп’ютерні технології й методи, до арсеналу яких належить анімаційна графіка, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу й зовнішніх ресурсів, робота з базами даних. Мультимедійні засоби навчання універсальні, оскільки їх використовують на різних етапах заняття: під час мотивації як формулювання проблеми перед вивченням нового матеріалу; у процесі пояснення нового матеріалу як ілюстрації; у ході закріплення й узагальнення знань; для оцінювання навчальних досягнень. Нові інформаційні технології навчання слугують потужними й універсальними засобами отримання, опрацювання, зберігання, передавання, подання різноманітної інформації, насамперед операцій, пов’язаних із дослідженням контрольних та оцінних процесів, розкривають широкі можливості для аналізу навчальної успішності майбутніх педагогів.

Арсенал мультимедіа технологій становить анімаційна графіка, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу й зовнішніх ресурсів, робота з базами даних тощо. Мета мультимедії, це перш за все її наочність при викладанні, саме ці засоби навчання є універсальними, їх використовують на різних етапах заняття: під час мотивації як формулювання проблеми перед вивченням нового матеріалу; у ході пояснення нового матеріалу як ілюстрації; у процесі закріплення й узагальнення знань; для оцінювання навчальних досягнень. Серед різноманіття навчальних мультимедійних систем виокремлюють засоби, які є найбільш ефективними на заняттях: комп’ютерні тренажери; автоматизовані навчальні системи; навчальні фільми; мультимедіапрезентації; відеодемонстрації.

Нині у світі розпочався новий етап комп'ютеризації різних видів діяльності, породжений розвитком мультимедіатехнологій. Саме при поєднанні перфоменсу графіки, акустики, анімації, зображення, відеоролику, тексту в інтерактивному режимі роботи створюють інтегративне інформаційне середовище, у якому користувач знаходить якісно нові можливості.

Термін «мультимедіа», що має латинське походження, набув поширення передовсім в англомовних джерелах. Утворений у наслідок злиття двох англійських слів «multi, multiple» (множинний, складний, зіставлений із багатьох частин) і «media» (середовище, засіб) або, точніше, латинських слів «multum» (багато) та «media, medium» (середовище, засіб, спосіб). Отже, дослівно «мультимедіа» перекладають як «багато середовищ» [94].

У науково-методичних джерелах автори обмежуються перекладом, пояснюючи походження терміна «мультимедіа». Значення цього терміна сприймають як контекст або сукупність контекстів, створюючи так зване контекстуальне визначення, що побудоване на основі знань зв'язку між дефінієндумом і контекстом, у якому він функціює. Оскільки технології мультимедіа комплексні, окремі елементи цих технологій останнім часом називають самостійними термінами, де слово «мультимедіа» трансформоване в прикметник «мультимедійний»: мультимедійні процеси, мультимедійна система, мультимедійні програми, мультимедійний продукт, мультимедійні послуги. Комп'ютерні технології постійно вдосконалюють, роблячи їх більш насиченими, місткими, гнучкими, продуктивними, спрямованими на різноманітні потреби користувачів. Промисловість і мас-медіа стали першими «сферами-користувачами» мультимедійних розробок.

На сучасному етапі застосовують переважно три різновиди технологій: мультимедіа у вигляді CD і DVD-ROM для самонавчання, комп'ютерного навчання й тренінгу, а також інтерактивних відеодисків (IVD); інтерактивні, синхронні та асинхронні мультимедіа як комп'ютерні

конференції, інтерактивне телебачення (ITV) і відеотелеконференції; розподілені мультимедіа – WWW та Інтернет.

Слово «інтерактив» походить від англійського слова «inter» - взаємний і «act» - діяти. Інтерактивний – здатний взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-чим (наприклад, комп'ютером) або з будь-ким (людиною). Інтерактивні технології навчання О. Пироженко характеризує: «...специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету — створення комфортних умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Сутність інтерактивного навчання полягає в активному залученні всіх студентів до процесу пізнання»[33].

Інтерактивна діяльність ґрунтується на активній комунікації учасників освітнього процесу. Натомість Н. Побірченко та Г. Коберник, стверджують: «Такий навчальний процес відбувається лише за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання» [46].

Таким чином, інтерактивні технології при навчанні мають великий освітній і розвивальний потенціал і робить можливим підвищення рівня якості освіти майбутніх учителів, забезпечуючи максимальну активність студентів у навчальному процесі.

Формуванню загальнонавчальних, предметних умінь і навичок, виробленню життєвих цінностей, та створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, розвитку комунікативних якостей особистості сприяє - інтерактивність освітнього середовища. Дана технологія, на думку дослідників, вбачає імпровізаційну побудову життєвих ситуацій, застосування рольових ігор, спільний розв'язок проблематики на підставі аналізу відповідної навчальної ситуації, та нехтує домінування одного учасника навчального процесу чи думки над іншим. Тому під час такого навчання учні, чи то студенти вчаться демократичному спілкуванню, критичному й творчому

мислинню, прийняттю обґрунтованих рішень з іншими людьми. До роботи залучаються всі учасники процесу, які працюють у групах в облаштованому класі за підготовленим заздалегідь викладачем матеріалом, із дотриманням процедури й регламенту [45].

Враховуючи вищесказане, можна відзначити такі методичні особливості організації навчання з допомогою інтерактивних технологій при застосуванні проблемних ситуацій сприяє :

- діалогу;
- мотивації спільної діяльності;
- дотримання правил навчального співробітництва;
- використання комунікативних методів і прийомів;
- оптимізації системи оцінювання процесу та результатів спільної діяльності,
- розвиток навичок самоаналізу і самоконтролю індивідуальної та групової діяльності [21].

Дані технології мають логічне зв'язування , що передбачає мету в створенні необхідних умов при навчанні, за яких кожен індивід усвідомить свою успішність, інтелектуальну спроможність. Інтерактивні технології – правильна організація засвоєння знань і формування певних компетенцій через сукупність організованих навчально-пізнавальних дій, що полягають у активній взаємодії студентів між собою та побудові міжособистісного спілкування з метою досягнення якості знань.

1.3. Критерії та показники оцінювання підвищення якості знань студентів засобами інтерактивних технологій.

У контексті дослідження проблем підвищення якості знань студентів у закладах освіти важливим етапом є розроблення критеріально-діагностичного апарату для оцінювання рівня сформованості означеного педагогічного явища.

Аналіз термінологічних джерел дає змогу дослідити певні підходи до розуміння понять «критерій», «показник», «рівень» в контексті дослідження сформованості означеного процесу. Поняття «критерій» зі словника професійної освіти трактується, як: «... засіб міркування, ознака, на основі якої проводиться визначення або класифікація чого-небудь, мірило оцінки» [36, с. 15], підстава для оцінки або класифікації чогось [36, с. 3]. У Енциклопедичному словнику поняття «критерій» тлумачиться як: «ознака, на основі якої відбувається оцінювання, визначення або класифікація» [94, с. 654]. У поняття «критерій» також закладено зміст, що характеризує його ознаку, як судження про щось, та є мірилом для визначення, оцінки предмета чи явища [92]. У різних словниках дається визначення поняття «критерій», сутність якого зводиться до етимології його походження: від грец. *kriterion* – засіб для судження.

Вітчизняні та зарубіжні учені дефініцію «критерій» розглядають з позицій напрямів наукових досліджень. Так, Гаврилова О. Е. у контексті педагогічного досвіду під «критерієм» розуміє ознаку, що є основою для оцінки, яка може бути розділена різні рівні показників діяльності.[25, с. 16].

На думку Л. Твердохліба : «Критерій – це ідеальний зразок, еталон, що виражає вищий, найдосконаліший рівень сформованості будь-яких якостей особистості, порівняно з яким можна установити ступінь відповідності й наближення реального до ідеального рівня норми, еталону, ідеалу» [86, с. 78].

Досить поширеною є думка, що з критерієм можна ототожнювати й показник. Однак, у дослідженні ми розуміємо поняття «критерій» як найзагальнішу сутнісну ознаку, на основі якої здійснюють оцінювання, порівняння реальних педагогічних явищ, визначеність критерію виражається в конкретних показниках [33].

Таким чином, поняття «критерій» за змістом – ширше, аніж поняття «показник». Останній є складовою критерію, відноситься до якісної або кількісної характеристики сформованості певного явища, якості, властивості та засвідчує рівень сформованості відповідного критерію. За призначенням показники поділяються на якісні, за допомогою яких здійснюється фіксація наявності чи відсутності якої-небудь властивості, та кількісні – фіксація міри вираженості, розвитку властивості. Йдеться про відображення якісних або кількісних характеристик сформованості того або іншого критерію [94, с. 218].

Проблема вимірів у педагогіці поки що не має однозначного вирішення. Тому в процесі виміру завжди має бути :

- об'єкт, тобто - спостерігач;
- мірою – еталон, за яким визначаються показники;
- вимірник – інструмент, за допомогою якого проводяться виміри;
- метод – сукупність прийомів або операцій, за допомогою яких визначаються значення показника;
- результат - виражений в абсолютних або відносних одиницях.

У педагогічних наукових дослідженнях критерії та показники здебільшого відображають як професійні складові, так і особистісні характеристики. Доволі поширеним є використання когнітивного, професійного, діяльнісного чи поведінкового, індивідуально-психологічного чи особистісного, моральноціннісного чи акмеологічного, мотиваційного та інших критеріїв.

У дослідженні теоретичних основ формування дидактичної компетентності майбутніх педагогів Л. Тархан зазначає, що критеріями є провідні елементи структури досліджуваного явища, які характеризують найбільш суттєві й необхідні прояви в діяльності [85]. На думку науковця,

дані критерії дають можливість оцінювання кожного компонента досліджуваної якості. По отриманим результатами робимо висновок про її сформованість, та простежуємо динаміку змін, розвиток на різних етапах навчального процесу і професійної діяльності.

На основі аналізу наукових джерел, урахуваючи сутність, структуру та функціональні характеристики професійної діяльності майбутнього вчителя технології та співвідношення критеріїв із визначеними нами компонентами досліджуваного явища (інформаційний, аксіологічний, операційний, особистісний) для діагностики підвищення якості освіти виділяємо когнітивний, мотиваційний, діяльнісний та рефлексивний критерії (Рис. 1.3.1).

Проявами *когнітивного критерію* є знання з методики викладання трудового навчання та технології (обсяг, глибина, системність); розуміння основних понять і категорій; конкретні й специфічні знання з технологій; практичні знання щодо вирішення\виготовлення дизайн аксесуарів; уміння використовувати в роботі різні види джерел інформації; опанування досвіду, а також інтегровані навички та вміння, пов'язані із застосуванням ерудиції та художньої культури в професійній діяльності.

Когнітивний критерій визначається такими показниками: володіння професійними знаннями з дизайну та інформаційна, художня культура.

Мотиваційний критерій відображає готовність і ставлення майбутнього вчителя трудового навчання та технології до професійної діяльності; характеризується висвітленням мотивації до освітнього права, та законодавства, усвідомлення цінності освіти; стійкість поглядів і переконань; свідоме ставлення до професійної діяльності необхідності її виконання. Тому до показників *мотиваційного критерію* відносимо: – готовність до професійної діяльності; професійну мотивацію.

Діяльнісний критерій полягає в тому, щоб одержати продукт, який є результатом певної діяльності. Це перетворення спрямоване на розуміння навчального матеріалу, запам'ятовування його, на вироблення уміння його застосовувати у різних ситуаціях.

При виготовленні навчального продукту треба ураховувати те, щоб він був корисний для людей, тобто соціально потрібний і у цьому заключається *соціальний критерій* інтерактивної технології. Соціально важливими є потреби в харчуванні, одязі, взутті та ін.. Згідно з специфіки навчання нашої спеціальності можна навести такі приклади освітніх продуктів як: приготування та подача гарячих та холодних страв, пошиття швейних виробів, виготовлення взуття та аксесуарів. створювати сприятливі умови успішного виконання діяльності (дотримання); аналізувати явища й ситуації та прогнозувати можливі наслідки; вибудовувати моральні орієнтації в суб'єктних відносинах, займати активну громадянську позицію та нести соціальну відповідальність за виконану роботу. Зазначений критерій характеризується сукупністю таких показників: – уміння планувати педагогічну діяльність; – пізнавальна активність.

Рис. 1.3.1. Структура критеріїв і показників оцінювання рівнів підвищення якості знань студентів.

Сутність *рефлексивного критерію* полягає в глибокій переконаності суб'єкта в необхідності свідомого підвищення якості знань з дизайну; соціальна цінність; визначає готовність до виконання професійного обов'язку; володіння комунікативною культурою для переконливої

аргументації та обґрунтування власних позицій у складних ситуаціях; дотримання норм професійної етики в спілкуванні з іншими людьми; здатність запобігати виникненню конфліктів й вміння їх конструктивно розв'язувати; професійна мобільність, прагнення до самоконтролю; саморегуляції поведінки; уміння визначати об'єктивність власних міркувань, рефлексія.

Цей критерій реалізується через такі показники: сформованість навичок комунікативної культури; датність до самоконтролю, рефлексія

Як і будь-яка технологія, інтерактивні технологій навчання має свою результативність, тобто свої рівні виконання освітнього продукту та критерії їх оцінювання (Табл. 1.3.1)

Таблиця 1.3.1

Рівні виконання освітнього продукту та критерії їх оцінювання

№ п/п	Рівень виконання освітнього продукту	Критерії оцінювання
1.	Високий	Виконання поставлених вимог викладача, відзначається повнотою виконання без допомоги. Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних аргументованих суджень у практичній діяльності. Студент має системні, дієві здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування явищ; вміє ставити та розв'язувати проблеми.
2.	Достатній	Завдання виконані з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати наукову

		та науково-методичну інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.
3.	Середній	Завдання відзначаються неповнотою виконання без допомоги викладача. Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; знання є достатньо повними; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
4.	Низький	Завдання відзначаються фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє навчальним матеріалом, виявляє здатність елементарно викласти думку. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; має фрагментарні уявлення про роботу з науково-методичним джерелом, відсутні сформовані уміння та навички.

Таким чином, інтерактивна технологія навчання - це така технологія, за її допомоги, ми маємо можливість досягти високих показників при правильному поєднанні індивідуального навчання з груповим, та одержати високий показник з засвоєними знаннями та навичками, за невеликий проміжок часу.

Висновки до першого розділу.

Базовим поняттям якості освіти, є якість знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінювальні знання) з елементами змісту освіти і, отже, із рівнями засвоєння. Якість знань має такі характеристики: повнота – кількість програмних знань про об'єкт вивчення; глибина – сукупність опанованих учнями зв'язків і відношень між знаннями; систематичність – осмислення складу певної сукупності знань у їх ієрархічних і послідовних зв'язках; системність – усвідомлення учнем місця знання в структурі наукової теорії; оперативність – уміння послуговуватися знаннями в однотипних ситуаціях; гнучкість – уміння самостійно знаходити варіативні способи застосування знань у змінених умовах; конкретність – уміння розкласти знання на елементи; узагальненість – уміння подати конкретне знання в узагальненій формі.

Доведено, що поняття якості освіти – достатньо широке, оскільки охоплює якість навчання, виховання й розвитку особистості як результат освітньої діяльності.

Якість освіти – складна комплексна категорія, що залежить від великої кількості параметрів і чинників, тісно пов'язаних між собою, а також від того, хто її аналізує, оскільки різні науковці вкладають у ці поняття неоднаковий зміст. Поняття «якості знань» передбачає зіставлення видів знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінювальні знання) з елементами змісту освіти, а отже, із рівнями засвоєння. За основу було обрано вимоги міжнародного стандарту якості, які регламентують наступне: «Якості продукції й послуг інтерпретується як сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, або його результату, які надають здатність задовольняти освітні потреби всіх суб'єктів навчально-виховного процесу – учнів і студентів, їх батьків, викладачів, роботодавців, управлінців тощо, тобто державу й суспільство загалом.»

Термін «інтерактивне навчання» вживається поряд з інформаційними технологіями, дистанційною освітою, використанням ресурсів Інтернету, а

також електронних підручників і довідників, роботою в режимі он-лайн тощо. Сучасні комп'ютерні телекомунікації дозволяють учасникам вступати в «живий» (інтерактивний) діалог (письмовий або усний) з реальним партнером, а також уможливають активний обмін повідомленнями між користувачем і інформаційною системою в режимі реального часу

Інтерактивні технології відкривають світ пізнання, в якому учні співпрацюють один з одним, обмінюються інформацією, спільно знаходять відповідь на поставлену умову, імітують ситуації, аналізують дії кожного, та свою власну поведінку, поринають в реальну атмосферу ділових відносин з розв'язання різноманітних проблематичних ситуацій. На основі аналізу наукових джерел, урахуваючи сутність, структуру та функціональні характеристики професійної діяльності майбутнього вчителя технології та співвідношення критеріїв із визначеними нами компонентами досліджуваного явища (інформаційний, аксіологічний, операційний, особистісний) для діагностики підвищення якості освіти виділяємо когнітивний, мотиваційний, діяльнісний та рефлексивний критерії

РОЗДІЛ II.

МОДЕЛЬ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Педагогічні умови підвищення якості освіти застосуванням інтерактивних технологій

Поняття «умова» в науковій літературі трактується по-різному. Так, С.Н.Брунова вважає, що «умова – це правило, яке забезпечує нормальну роботу чого – не будь [19].

В «Тлумачному словнику української мови» поняття «умова» В. Т. Бусел. подає так:

- взаємну усну чи писемну домовленість про що – не будь;
- вимоги, зобов'язання, пропозиції, висунуті в договорі по відношенню до договірних сторін;
- необхідна обставина, передумова, яка робить можливим здійснення чого-небудь;

обставини, особливості реальної дійсності, при яких щось відбувається або здійснюється[20,с.617].

Отже, опираючись на наведені дефініції, подаємо власне розуміння поняття «педагогічні умови» – це комплекс різноманітних ституацій, які сприяють моделюванню навчально-виховного процесу з урахуванням вимог, уподобань, перспектив особистості щодо продуктивної професійної діяльності.

Умова 1. Впровадження методу проєктів у навчальний процес закладу вищої школи. Важливо використовувати проєктні технології, вчити майбутнього вчителя створювати проєкти, проєктувати і будувати професійні стосунки.

З'ясовано, що інтерес вітчизняних та зарубіжних педагогів до проєктної технології навчання пов'язаний із багатьма факторами, серед яких домінуючими слід вважати її вплив на розвиток конкурентоспроможності

особистості, здатної швидко адаптуватись у реаліях соціально-виробничих відносин життя.

Аналіз літератури свідчить, що в 70-80-і роки ХХ століття проектування знову стало одним із провідних видів діяльності в галузях економіки, техніки, інженерно-конструкторської діяльності, інформаційних систем, дизайну (П. Балабанов, В. Гаспарський, Д. Джонс, Д. Діксон, О. Сичивиця та ін.). Широке використання проектних методів у зазначених галузях було викликано тим, що проектна і проектно-конструкторська діяльність вважається професійним видом діяльності, метою якої є розробка реальних проектів, які можна використовувати на практиці. Успішне застосування проектною діяльністю в цих галузях стало поштовхом для виникнення численних педагогічних досліджень.

На думку Т. Мачачі, поняття «проект», «метод проектів», «проектна технологія» не можна вважати неологізмами, оскільки вони завжди були притаманні людині як діяльній істоті й зорієнтовували її «на здобуття реальності як предмета творіння й конструювання». Вона стверджує: «Усе, що було необхідним для життя в уявленнях того чи іншого історичного періоду, – проектувалося, а вже потім виготовлялося. Проте така діяльність не була усвідомленою як проектна й «не здійснювалася так, як вона здійснюється сьогодні» [88, с. 76].

Проект – це споріднення теоретичної і практичної частини завдання, в ході виконання суб'єктом, або певною групою людей. Освітні проекти спрямовані на опанування різних методик технологій, таких, як: творча, експериментальна, розвивальна, профорієнтаційна для саморозвитку особистості за допомогою активізації стратегічних рішень індивіда .

Методика проектів вперше як освітня технологія виникла в 20 – тих роках ХХ століття в США, тоді це перекладалось, як «проблема». Дана методика відзначилась своєю індивідуальною працею за складеним певним алгоритмом дій. Сутність методу проектів постає для суб'єкта, як стимул його інтересів навчання при вивченні проблемних ситуацій, для вирішення яких

знадобиться не тільки необхідний обсяг знань, а й звичайно вмінь і навичок досягнутих в процесі навчання. Тобто це є ідеальним прикладом переходу від теорії до [88].

У науковій літературі [71] визначено такі вимоги до проєктної технології, як: 1) життєва проблема, пов'язана з навчальними цілями; 2) дослідницька діяльність учнів у процесі вирішення проблеми; 3) організація діяльності відповідно до етапів проєктування; 4) формулювання завдань для виявлення навчальної проблеми; 5) постановка проблеми дослідження, пошук шляхів вирішення; створення проєкту; 6) захист; 7) подальше впровадження; самостійність і творчість учнів; 8) практичне або теоретичне значення отриманого продукту з подальшим його впровадженням; розвиток особистості в процесі діяльності.

Розглянемо деякі проєкти детальніше.

Дослідницькі проєкти потребують проаналізованого алгоритму дій, мети, значимість предмета дослідження для всіх учасників, обміркованості методів, та експериментальних методів при обробці результатів. Даний вид проєктної діяльності, має відповідну структуру:

- тема дослідження;
- аргументація, актуальності;
- предмет та об'єкт завдань і методів;
- дослідження;
- гіпотези розв'язання проблеми ;
- алгоритм розв'язання [17].

Творчі проєкти не мають детальної структури прописаної для об'єктів, націлена на розвиток творчих здібностей, по закінченню роботи над проєктом оцінюється - кінцевий результат праці. Такими проєктами можуть бути наприклад : рукописний календар, мудборд, відеострічка, вечорниці, чи то просто присвячені якомусь святу тощо. Але завжди постає питання

«сценарію», виконання якого учні можуть продумати самостійно, або по домовленості певної групи[16].

Ігрові проекти — в даному виді суб'єкти беруть на себе ролі, зумовлені характером і змістом проекту. Ними можуть стати як літературні персонажі, реальні актори, чи коміки і звісно жива і не жива природа. При такій грі по сценарію імпровізуються, соціальні або ділові стосунки, які ускладнюються вигаданими учасниками, ситуаціями. Для такого виду необхідно мати дуже високий рівень творчості учнів, але домінантним є все-таки гра.

Інформаційні проекти спрямовані на збирання, опрацювання та пошук інформації на заданий якийсь предмет, об'єкт, явище групою учасників, або певним індивідом. Структура даного виду складається з наступних вимог:

- мета;
- актуальність;
- методи отримання інформації;
- обробки інформації;
- результат;
- презентація.

По завершенню завдання поставленим перед суб'єктом чи його колективним, виноситься на аудиторію слухачів загально знайдена певна інформативність яку було розроблено. Такий проект повинен мати продуманий алгоритм для правильного виконання роботи [16]. Такі проекти можуть бути поєднані з дослідницьким видом проектування, у вигляді модуля.

Так, О. Коберник [46] наголошує, що робота над проектом пробуджує пізнавальну активність учнів, розвиває самостійне мислення, формує вміння виконувати проектну діяльність. Проекти мають враховувати велику кількість параметрів, мінливість та динамізм організацій, значну залежність від суб'єктів і технології упровадження, вплив інших зовнішніх систем.

Слід відзначити етапи навчального процесу в контексті проектної технології й етапи роботи над проектом, запропоновані В. Логвин, що

представлені у табл. 1.2.1.

Таблиця 1.2.1.

Етапи навчального процесу й етапи проєкту

Етапи навчального процесу	Етапи проєкту
Мета, мотивація	Мета, тема, завдання
Планування	Обговорювання джерел інформації
Планування діяльності	Збір інформації, формування завдань
Організація діяльності	Інтерв'ю, експерименти, опитування
Рефлексія	Висновки, оформлення звіту, показ
Оцінка, корекція	Аналіз успіху, помилок, самооцінка

Отже, проєктне навчання приваблює викладачів і студентів тому, що воно особистісно-орієнтоване, дає можливість використовувати передові дидактичні та методичні підходи, мотивує студентів на навчання, спрямоване на отримання майбутнього результату.

Умова 2. Організація професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій з урахуванням творчого навчального середовища.

Незважаючи на те, що проблема створення творчого освітнього середовища в закладах є відносно новою для української педагогічної науки, її розробка ведеться не на порожньому місці. На теперішній час у монографіях, дисертаціях та інших наукових працях висвітлено теоретичні концепції, класифікації даного поняття (С. Сергєєв, І. Підласий, К. Ясперс, В. Ясвін, В. Ягупов).

Очевидно, що техніко-конструкторська професійна підготовка майбутнього вчителя технологій, як система, може успішно формуватись у спеціально створеному навчальному середовищі. Одним із підходів до сучасної організації навчального процесу у вищій школі є створення спеціального навчального середовища.

Навчальне середовище (як система) – це штучно побудоване середовище. Воно має свої власні, характерні тільки йому, цілі й задачі, рівні,

ранги, підсистеми та способи досягнення цілей, методи розв'язування як внутрішньосистемних, так і позасистемних задач, встановлення пріоритетів власної діяльності та ін. Необхідною умовою існування навчального середовища є можливість реалізації в межах цього середовища інформаційної й діяльнісної компонент навчально-виховного процесу. Достатньою умовою є наявність суб'єкта навчання та забезпечення в межах середовища циркуляції навчальної інформації в достатньому обсязі. Суб'єкт навчання є кінцевим адресатом системи дій, що відбуваються в межах навчального середовища [95, с. 65].

Творче освітнє середовище ми розуміємо як сукупність умов навчального процесу, що впливають на розвиток творчих здібностей особистості.

На думку науковця Барбіна Є. С. [4], творче середовище повинно забезпечувати час та ресурси; розвиток компетентності; конструктивність зворотного зв'язку, що фокусується на певній роботі чи завданні; заохочення атмосфери гри та експериментування; упровадження змішаних стилів роботи для групової взаємодії; заохочення ризику; вільний вибір завдань; передбачення винагороди за досягнення чи заохочення додаткової дії, але такої, яка підтримує внутрішню мотивацію, а не контролює поведінку. Проте нагляд та оцінювання розглядаються нею як перешкоди креативності внаслідок посилення факторів стресу.

Так, В. Дружинін розуміє, що середовище, у якому творчість могла б актуалізуватися [21], вирізняється високим ступенем невизначеності та потенційною багатоваріантністю (багатством можливостей). А «невизначеність» особистості – є стимулюванням для пошуку власних орієнтирів, а не прийняття готових; багатоваріантність забезпечує можливість їх знаходження. Крім того, таке середовище повинно містити позитивний зразок творчої поведінки та його результати; умови для наслідування творчої поведінки і блокування проявів агресивної чи деструктивної поведінки;

соціальне підкріплення творчої поведінки та характеризуватися відсутністю зразка регламентованої поведінки.

Отже, реалізація професійної спрямованості навчання здійснюється через інтегрування змісту фундаментальних та фахових дисциплін, форм та методів навчання відповідно до мети й завдань професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Враховуючи значне скорочення числа аудиторних годин, необхідно у кожній темі, на кожному лабораторному чи практичному занятті наголошувати на професійному значенні матеріалу, що вивчається, його практичному застосуванні; що виникають у практиці роботи з трудового навчання та технологій.

Умова 3. Застосування скеффолдингу на заняттях з дисципліни «Дизайн аксесуарів».

Інноваційною педагогічною практикою доведено, що сьогодні не можна зводити навчання у вищій школі лише до прослуховування лекцій, перегляду слайдів та виконання практичних та індивідуальних завдань за вимогами викладача. Для того, щоб формувати у майбутніх фахівців інтерактивні компетенції і з цією метою працювати в малій групі, багато викладачів змушені ставати тренерами, наставниками за покликанням (vocational), фасилітаторами та модераторами, чого їх самих, як правило, раніше не навчали.

Тим часом, розробка технології спільного навчання в малих групах, як свідчить аналіз літератури, почалася ще в 1970-х роках ХХ століття, а перші описи цього методу з'явилися в пресі в різних країнах світу (Великобританія, Канада, Західна Німеччина, Австралія, Нідерланди, Японія, Ізраїль та ін.) вже наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років.

За свідченням фахівців зазначалося також, що основна ідеологія навчання у співпраці була детально розроблена трьома групами американських педагогів з університету Джона Хопкінса (Р. Славін, 1990),

університету Міннесота (Роджерс Джонсон та Девід Джонсон, 1987) та групою Дж. Авсона Каліфорнія), а також групою Шломо Шаран із Тель-Авівського університету, Ізраїль (1988) [Центр кооперативного навчання].

Разом з тим, аналіз педагогічної практики дозволяє зауважити, що активне впровадження в сучасний навчальний процес таких інноваційних видів діяльності, як: коучинг, менторинг, скеффолдинг, тьюторинг і наставництво останніми роками стає однією з провідних компетентностей багатьох вчителів та педагогів, хто навчає інших постійно. вчитися і саморозвиватися, а ось навчання дією, і це підтвердив аналіз освітньої практики, що гальмується практично не тільки в школах, а й у багатьох закладах вищої освіти.

Це також відзначають слухачі курсів, які мають вищу освіту, але підвищують кваліфікацію в системі додаткової освіти із застосуванням інтерактивних технологій. Вони свідчать, що більшість із них при здобутті вищої освіти практично не грали у ділові ігри.

Одним із прикладів ступеневої платформи підтримки для підвищення якості освіти в майбутніх учителів технологій є використання «згасаючої допомоги», або скеффолдинг, що характеризує підтримку студентів викладачем у процесі навчання.

Термін «скеффолдинг» з'явився в роботах Д. Вуда, Дж. Брунера і Р. Росса [64]. Такий вид допомоги передбачає втручання викладача лише у випадку, коли студент зовсім не може впоратися із завданням. Провокуючи (*challenge*) студентів, викладач відпускає їх за межі безпечної зони, де вони стикаються з новими, несподіваними, але цікавими завданнями. Вони працюють у зоні найближчого розвитку. В основу ідеї Л. Виготського [23] про зону найближчого розвитку покладено розбіжність між рівнем актуального розвитку (коли студент може самостійно вирішити навчальну задачу) та рівнем потенційного розвитку (якого студент здатний досягти лише за допомогою викладача або у співпраці з іншими студентами).

Одним із важливих аспектів цієї теорії є поняття «межа кроку». Згідно з нею людина звикає до певного рівня складності (так званого рівня адаптації) й має мотивацію дослідити стимули, складність яких дещо вище, ніж у адаптації. Викладач, залучаючи студентів у навчальну діяльність, як правило, і працює із зоною найближчого розвитку, тобто «межею кроку» студентів, надаючи їм допомогу: інформуючи, стимулюючи, даючи образи, звертаючи увагу на недоліки та успіхи. Поки студенти намагаються впоратися зі складними або новими завданнями, допомога з боку викладача або більш обізнаного джерела буде інтенсивною. Чим більше дізнається студент, тим менше допомоги йому надається, а ступінь відповідальності за навчання перекладається з більш обізнаного джерела до студента.

Скеффолдинг – це стратегія навчання або, як вважають Р. Жао і М. Орей [64], це особливий тип процесу інструктування, який має місце в ситуаціях взаємодії викладача та студента з розв'язання навчальних завдань. Автори наводять два основних правила: допомагати студентові у виконанні завдань, із якими він поки не може впоратися; дозволяти студенту виконувати такий обсяг або таку кількість завдань, із якими він вже може впоратися самостійно. Основною характеристикою, показником скеффолдинга є «згасаюча допомога» з боку викладача, тобто зменшення ступеня інтенсивності надання допомоги до моменту, коли студент стає цілком самостійним і самодостатнім.

Безліч різних прийомів використовується при застосуванні стратегії скеффолдинга: поділ об'ємного завдання на більш дрібні; використання тактики «роздуми вголос», обговорення чи озвучування процесу роздуму над завданням після його виконання; спільна робота в групі, команді та діалог між студентами тієї чи тієї групи (тієї чи тієї команди тощо); цілеспрямовані «підказки» з боку викладача; питання; коучинг; картки-суфлери (cue cards – це картки, що допомагають акторам або ведучим телепередач запам'ятати слова); моделювання. Іншими прийомами скеффолдинга є: активація вже наявних знань, підказки студентам, яку стратегію виконання завдання краще обрати і т. д.

Науковець Ю. Сорокопуд [63, с. 37] виокремлює п'ять основних характеристик стратегії скеффординга: намагання до дії; доречність дій; структура дій; співробітництво в процесі виконання завдань, тобто першочергове завдання викладача – це співпраця, а не оцінювання; інтерналізація (засвоєння) дій.

Викладач повинен розуміти, що обсяг і кількість інструкцій залежать від ефективності результатів попередньої допомоги. Якщо студент не здатний виконати завдання самостійно навіть після втручання викладача, то в подальшому в подібній ситуації він отримує більш докладні й точні вказівки. Якщо ж студент успішно впорається із завданням після втручання викладача, то в подальшому він отримує менш докладні вказівки.

Стратегія скеффординга є однією з ефективних стратегій взаємодії в ході самостійної роботи студентів у виші.

Для застосування в процесі інтерактивного навчання було розроблено також маршрутну карту ігрового заняття, що включає комунікативний ланцюжок завдань та засобів для поетапного проходження процесу освоєння навичок співробітництва. У даному контексті ми розглядали ділову та імітаційну інтерактивну ігри, ігрове проектування та ігри-катастрофи.

Наприклад:

- системного змісту навчального матеріалу, поданого в імітаційній моделі професійної діяльності;
- відтворення структури ділової взаємодії в ігровій навчальній моделі в різних аспектах, ролях та функціях професійної діяльності та з різними діловими партнерами;
- забезпечення переходів від коригування групової діяльності викладачем до саморегуляції групової взаємодії самими учасниками занять;
- широких можливостей застосування засобів та технік інтерактивної інформації при колективному прийнятті рішень, що і перетворює цю інформацію на компетенції, що формують навички співробітництва

Таким чином, групова організація навчального процесу з використанням інтерактивних технологій – це адаптивний та ефективний інструмент навчання, який є одним із ключових складових сучасної вищої освіти. У зв'язку зі сказаним, очевидно, що роль викладача змінюється, межі між ним та учням стають прозорими, що й сприяє більшій мірі співпраці.

2.2. Модель підготовки студентів зі спеціальності «трудове навчання та технології» засобами інтерактивних технологій

Науковець С. Батишев під моделлю професійної підготовки спеціаліста розуміє систему, що відображає або відтворює існуючі структури, склад, зміст та організацію навчання спеціаліста, що забезпечує їх реалізацію [94, с. 78]. Згідно з дослідженнями І. Липського, педагогічна модель – це спрощений зразок об'єкта педагогічної практики, що зберігає його найсуттєвіші риси [77].

Так, О. Пирогова виділяє три групи педагогічних моделей: концептуальна (головна ідея, що визначає зміст, структуру й новизну підходу до їх представлення); дидактична (ґрунтується на традиційних класичних положеннях та принципах, відбиває дослідницькі підходи до моделювання, новизну, що розкривається в ході дослідження автором); методична (характеризується конкретними фактами та фрагментами навчальної діяльності, її змістом) [76].

Теоретичний аналіз моделей підготовки фахівців (А. Алексеєнко, Н. Глузман, О. Гура, А. Дахін, Л. Коваль, М. Марусинець, Г. Нагорна, О. Пехота, Л. Петухова, В. Рибалко, С. Сисоєва та ін.) дозволив розробити *модель підготовки студентів зі спеціальності «трудове навчання та технології» засобами інтерактивних технологій*, яка включає три взаємопов'язані між собою *етапи*: організаційний, практичний та результативний.

Означену модель розглядаємо як уявний (абстрактний, ідеальний) образ процесу формування професійної компетентності в майбутніх учителів технологій у процесі використання інтерактивних технологій, як цілісну операційно задану систему, що схематично й узагальнено відтворює його структуру, етапи перебігу, умови, способи та механізми реалізації, взаємозв'язки і взаємовідношення між елементами.

Як показує аналіз наукових досліджень, розробка моделі може здійснюватися за допомогою виділення провідних компонентів, модулів, блоків, фаз і т. ін.

1.ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП. Безпосередньо пов'язаний з адаптацією студентів до навчання в педагогічному університеті, розвитком науково-пізнавальних інтересів та уявлень про систему якості освіти. Організаційний етап включає діагностичний модуль, модуль загальнотеоретичної й наукової підготовки студентів, модуль методологічної підготовки, у ході яких закладаються основи засвоєння науково-педагогічних засад професійної діяльності майбутніх учителів технологій і креслення. На даному етапі реалізується перша педагогічна умова - *впровадження методу проєктів у навчальний процес закладу вищої школи.*

Впроваджуються методи. Огляд змісту професійної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення надав можливість виокремити такі групи провідних методів:

– *методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:* лекція, пояснення, розповідь, вправи, практичні й лабораторні роботи, педагогічна практика, ілюстрація, демонстрація; інформаційно-рецептивний, проблемний, частково-пошуковий, пошуковий, продуктивний методи; самостійна робота; індуктивний, дедуктивний, алгоритмічний методи; порівняльний та історичний, аксіоматичний, метод формалізації та моделювання, метод проєктів;

– *методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності*: різні види проєктів, які включають: ділові та рольові ігри, завдання-ситуації, навчальні диспути та дискусії, «круглий стіл»; інтерактивні методи: мозковий штурм, «пошук ідей», обґрунтування ідей, експертної оцінки, метод-кейс, портфоліо, захист позиції в проєкті;

– *методи контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів*: діагностичні контрольні роботи, модульно-рейтинговий контроль, рефлексивного аналізу здійснюваної навчальної діяльності, самостійного узагальнення результатів, прогнозування, заліки, іспити, програмоване опитування, презентації, захист проєктів тощо.

II. ПРАКТИЧНИЙ ЕТАП МОДЕЛІ.

Студенти практично оволодівають операційним складом готовності до організації інтерактивного навчання. Також етап передбачає методологічну й технологічну підготовку студентів до організації інтерактивних занять в найбільш типових умовах загальноосвітньої школи, а саме на уроках трудового навчання та технологій, уможлиблює удосконалення професійної компетентності майбутніх учителів технологій, сприяє закладанню основ групової роботи.

На другому етапі підготовки фахівців збільшувався обсяг інформації в соціальному та економічному аспектах науково-технічної творчості. Створювалися навчальні ситуації, що спонукають студентів до прояву критичного мислення, особистого ставлення до отриманої інформації, висловлення своєї думки з питань світоглядного характеру, поширювалася питома вага самостійних робіт, спрямованих на закріплення та розвиток механізму пошуково-творчої діяльності індивідуума.

Реалізується 2 умова - *організація професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій з урахуванням творчого навчального середовища* та 3 умова - *застосування скеффолдингу на заняттях з дисципліни «Дизайн аксесуарів»*.

Використання технології модерації як засобу підвищення якості освіти при застосуванні інтераактивних технологій. Процес спільної роботи, організований за допомогою прийомів і методів модерації, сприяє зняттю бар'єрів спілкування, створює умови для розвитку творчого мислення та прийняття нестандартних рішень, формує та розвиває навички спільної діяльності.

Викладач-модератор у цьому випадку може втрутитись та ініціювати відкрите креативне обговорення. Як результат – якість навчання істотно підвищується. Найрезультативнішим є використання цього методу на практичних заняттях під час обговорення проблем, із яких студенти мають достатні базові знання та які передбачають ухвалення конкретного рішення та отримання бажаного результату [60, с. 68].

Модерація має певну подібність до ділової гри. Для організації модерації і спрямування майбутніх учителів технологій і креслення на певний результат викладач заздалегідь пропонує конкретні запитання, що допоможуть під час проведення модерації. Для двогодинного заняття мають бути визначені 4-6 запитань, послідовний аналіз та обговорення яких дозволить з'ясувати тему і зробити потрібні висновки.

I етап – **постановка проблеми** – спочатку викладач-модератор ознайомлює студентів із назвою теми (проблеми) заняття. Тут важливо показати спільність інтересів, довести до свідомості кожного студента його власну роль.

II етап – **обговорення** – група поділиться на підгрупи по 4-6 осіб. У створених підгрупах кожен висловлює свою позицію, йде обмін думками, виявляють протиріччя, узгоджують позиції. Результати своєї роботи кожна підгрупа викладає в письмовій формі на картках або плакатах, а потім презентує їх.

III етап – **презентація** – один із членів підгрупи має коротко передати зміст напрацьованого групового матеріалу. Після закінчення виступу ставляться запитання.

IV етап – висновки – під керівництвом викладача студенти групи спільно аналізують поданий матеріал. Залежно від поставленої мети заняття може закінчуватись підсумком про ділові якості учасників, обміном враженнями від співпраці та атмосфери на занятті [12].

Метод модерації є яскравим прикладом використання інтерактивних форм навчання під час викладання фахових дисциплін, він дозволяє організувати продуктивне, результативне заняття та залучати студентів до навчання як до свідомого і творчого процесу. Така командна праця надає задоволення. А праця, що надає задоволення, призводить до виплеску творчості та ініціативи. Саме модерація дозволяє досягти того, що В. Сухомлинський називав трансформацію знань. «Ідеться про таке поступове мислене заглиблення в знання, у результаті якого учень щоразу, повертаючись до вивченого раніше, бачить у фактах, явищах, закономірностях щось нове, розглядає, аналізує якісь нові сторони, риси, особливості фактів, явищ, закономірностей» [57, с. 466].

III Результативний етап. Це підсумки педагогічної практики та виконання курсових робіт, їх захист. На цьому етапі інтегруються результати навчальної й конструкторської діяльності, виконаної студентом у попередній період, спрямовується безпосередньо на підготовку студентів до застосування інтерактивних технологій у сою педагогічну практику. На результативному етапі доцільним є використання технології модерації, що забезпечує оперативне прийняття конструкторських, технологічних, винахідницьких рішень, сприяє пошуку шляхів вирішення техніко-технологічних проблем.

Впроваджується 3 умова - Застосування скеффордингу на заняттях з дисципліни «Дизайн аксесуарів».

В працях зарубіжних викладачів даний підхід має назву "навчання за методом участі", "кооперативне навчання", коли надається можливість дискутування кожної проблеми, доведення особистої думки, та аргументування. Це дає можливість не лише глибшому розумінню

навчального матеріалу, але і розвитку творчого мислення та мовлення. Інтерактивне навчання у вищій школі передбачає докорінну зміну методичних стереотипів, які сформувалися у викладачів.

Ось у своїх працях Ю. Фокін дає наступні трактування інтерактивних методів навчання: «Інтерактивні методи орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним і на домінування активності студентів в процесі навчання» [76, 149].

Зміст інтерактивного навчання постає в наступному, що сам процес організований таким чином, де майже всі особи приймають участь у процесі пізнання, та мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають [52, с. 213].

До інтерактивних методів виховання і навчання студентів можна віднести: евристичні бесіди, презентації, метод «круглого столу», конкурси творчих робіт з обговоренням, кейс-метод тощо.

Таким чином, за допомогою інтерактивних методів можна залучити студентів до вивчення культури свого народу, забезпечити максимальну активність та інтерес до явищ етно-художньої культури у навчальному процесі.

Метод «занурення» в середовище передбачає використання різноманітних форм комунікації в організованому просторі народно-культурного середовища, з тим, щоб рідна культура стала невід'ємною частиною особистості. Цей метод дозволяє пробудити та виховати у студента в почуття краси і гордості за свою Батьківщину, прищепити почуття причетності до великого українського народу [3, с. 118].

На завершальному етапі відбувається процес інтеграції особистих якостей, знань і вмінь у цілісне утворення, яке визначає готовність майбутніх учителів. Найважливішим елементом цього етапу підготовки фахівців виступає комплексна навчально-виховна практика, під час якої студенти проводять різноманітну та змістовну роботу, пов'язану з безпосередньою організацією технологічної та трудової діяльності учнів: проблемні уроки, конкурси та олімпіади, факультативні та гурткові заняття, які дозволяють

вести регулярні спостереження за їхньою роботою, а також вносити відповідні корективи.

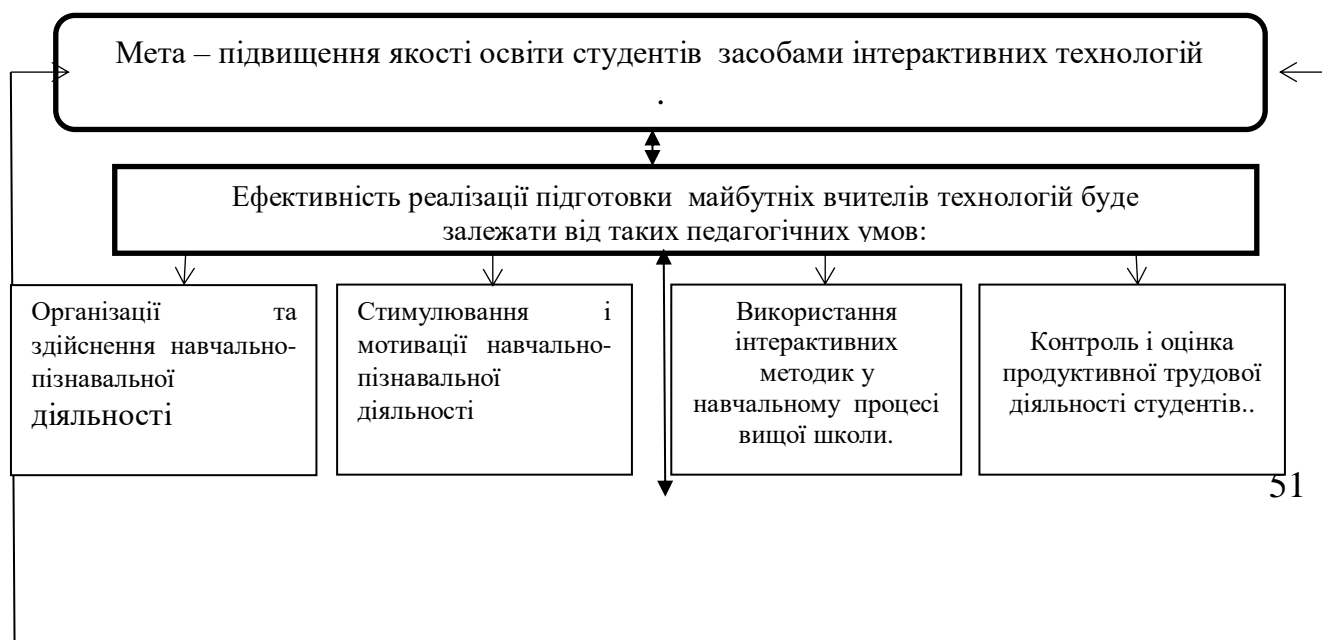
Огляд змісту професійної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення надав можливість виділити наступні групи провідних методів:

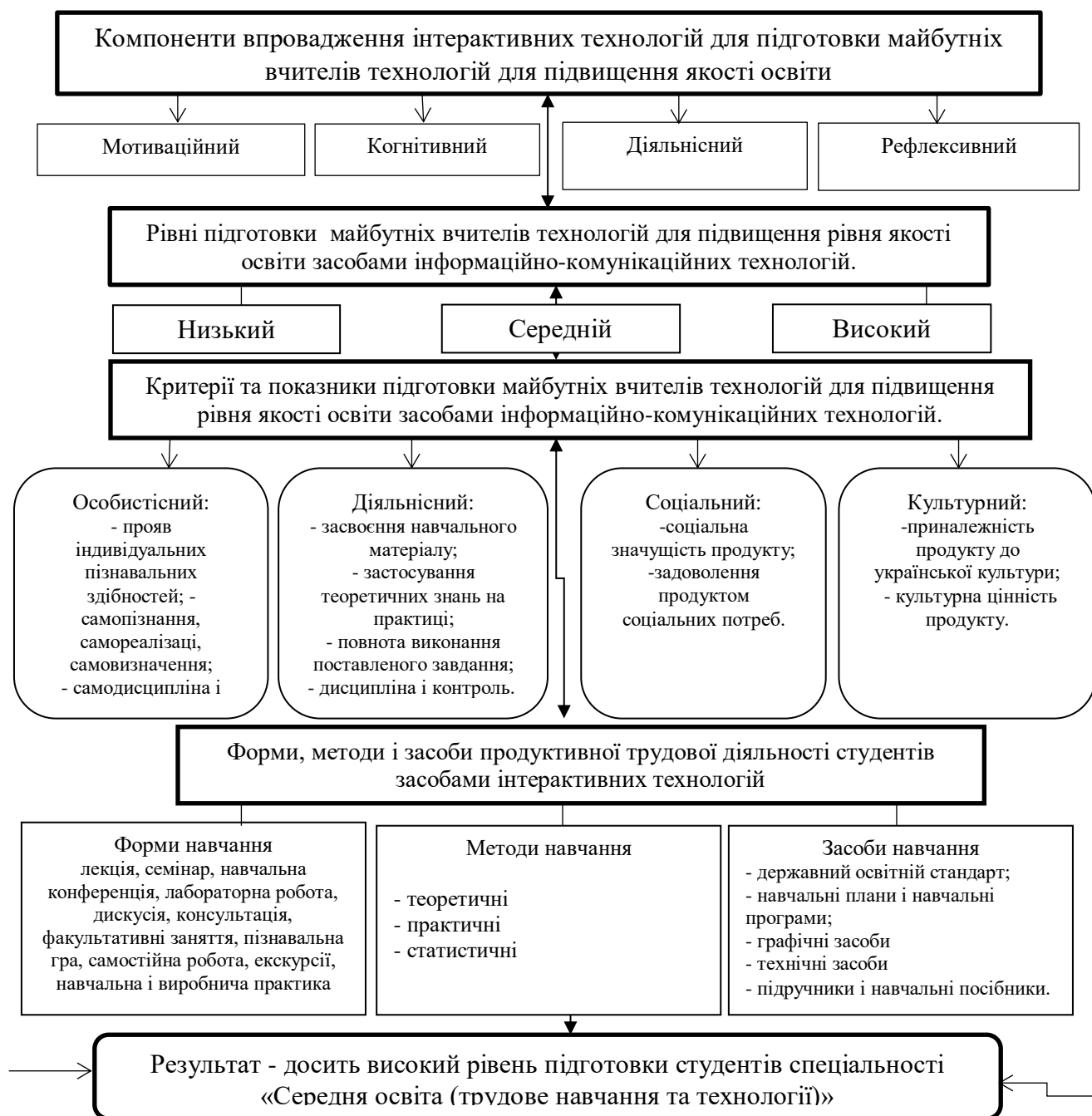
- *організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності* (лекція, пояснення, розповідь, вправи, практичні та лабораторні роботи, педагогічна практика тощо);
- *стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності* (різні види проєктів, які включають: ділові та рольові ігри, завдання-ситуації);
- *контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів* (діагностичні контрольні роботи, модульно-рейтинговий контроль тощо.).

До доцільних засобів формування в майбутніх учителів технологій і креслення професійної компетентності належать: інформаційні технології; інтенсифікація й активізація форм і методів навчання й самонавчання; індивідуальні дослідницькі та винахідницькі завдання.

Отже, модель підвищення якості освіти в майбутніх учителів технологій засобами інтерактивних технологій описує механізми і процедури практичного застосування положень відповідної концепції в реальних умовах фахової підготовки (Рис.2.2.1)

Рис.2.2.1 Модель підготовки студентів зі спеціальності «Трудове навчання та технології» засобами інтерактивних технологій

Аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми дозволив нам виокремити педагогічні умови ефективного підвищення якості освіти в майбутніх учителів технологій засобами інтерактивних технологій:

- *Впровадження методу проєктів у навчальний процес закладу вищої школи.*
- *Організація професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій з урахуванням творчого навчального середовища.*

Результат - досить високий рівень сформованості пізнавальної активності студентів

- *Застосування скеффолдингу на заняттях з дисципліни «Дизайн аксесуарів».*

Розроблено модель, що реалізується за допомогою виділення провідних компонентів, модулів, блоків, фаз і т. ін. При розробці моделі акцент був зроблений на виокремленні етапів, необхідних для розуміння особливостей процесу формування професійної компетентності студентів у процесі проектування. Модель представляє взаємопов'язану сукупність елементів, що структурована в цілісну систему, яка реалізується у відповідності до виділених етапів, які розкривають логіку процесу підвищення рівня професійної компетентності майбутніх учителів технологій і креслення.

Модель підготовки студентів зі спеціальності «трудове навчання та технології» засобами інтерактивних технологій, яка включає три взаємопов'язані між собою етапи: організаційний, практичний та результативний.

Огляд змісту професійної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення надав можливість виділити наступні групи провідних методів: *методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності* (лекція, пояснення, розповідь, вправи, практичні та лабораторні роботи, педагогічна практика тощо); *методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності* (різні види проектів, які включають: ділові та рольові ігри, завдання-ситуації та ін.); *методи контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів* (діагностичні контрольні роботи, модульно-рейтинговий контроль тощо.).

До доцільних засобів формування в майбутніх учителів технологій якості освіти належать: інформаційні технології; інтенсифікація й активізація форм і методів навчання й самонавчання; індивідуальні дослідницькі та винахідницькі завдання.

РОЗДІЛ III.
**МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ
СТУДЕНТІВ**

**3.1. Стан проблеми в роботі вищої школи під час підготовки
майбутніх вчителів**

Вивчення теоретичних засад професійної підготовки майбутнього вчителя технологій загалом підвищення якості освіти зокрема переконливо свідчить про те, що застосування в навчальному процесі інтерактивних технологій дозволяє інтенсифікувати цю роботу.

Мета дослідницько-експериментальної роботи – визначити, обґрунтувати та розробити систему роботи з підвищення якості освіти студентів засобами інтерактивних технологій й перевірити результативність її впровадження в навчальному процесі.

Дослідницько-експериментальна робота проводилась на базі Криворізького державного педагогічного університету на факультеті Дошкільної та технологічної освіти (55 осіб).

Дослідження проводилося впродовж 2020–2021 рр. у три етапи.

На *першому етапі* вивчався ступінь розробленості досліджуваної проблеми на теоретичному рівні, аналізувалася філософська, педагогічна, психологічна та методична література; була висунута гіпотеза, проводився констатувальний експеримент для з'ясування вихідного рівня якості освіти майбутніх учителів технологій і креслення засобами проєктування.

На *другому етапі* було розроблено систему роботи з підвищення якості освіти майбутніх учителів технологій, здійснено обґрунтування методики застосування інтерактивних технологій, проведено експериментальну апробацію основних ідей дослідження.

На *третьому етапі* проаналізовано й узагальнено експериментальні дані, проведено якісну та кількісну обробку отриманих даних, сформульовано висновки дослідження.

Мета констатувального експерименту – виявити вихідний рівень якості освіти майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Згідно із Державним стандартом освітньої галузі «Технологія», змістом технологічної освіти передбачено послідовне залучення студентів в усі етапи цілісного процесу проєктування й виготовлення виробів.

У підготовці майбутнього вчителя технологій важливе місце посідає формування в нього власного досвіду проєктної діяльності. Навчитися створювати проєкти студенти можуть у процесі підготовки, а саме під час вивчення спеціальних дисциплін. В основу реалізації всіх змістових ліній

освітньої галузі «Технологія» покладено проєктно-технологічі установи, при яких відбувається інтеграція всіх видів сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту [85].

Проведення таких занять дозволяє залучити майбутніх учителів технологій до всіх етапів проєктної діяльності, що сприяє глибшому засвоєнню навчального матеріалу, формуванню творчих здібностей, поглибленню якості освіти.

Звичайно, майбутні вчителі технологій постійно стикатимуться з технологією виготовлення того чи того виробу, але при цьому необхідно здійснювати творчий підхід до його створення й водночас дотримуватися естетики виробництва та враховувати позитивного впливу на емоційно-чуттєву сферу людини. Відповідно, одним із завдань вищої школи є підготовка майбутнього спеціаліста, який досконало володіє основами технологічних процесів, проявляє творчу активність та здатний забезпечити послідовне включення учнів до усіх етапів цілісного процесу проєктування і здійснювати педагогічну діагностику якості освіти учнів.

Таблиця 3.1.1.

Визначення рівнів та показників мотиваційного критерію

<i>Рівні</i>	<i>Показники</i>
Високий	У студента є потреба в засвоєнні знань з дизайну аксесуарів прагнення до вивчення явищ культури на дисципліні «Дизайн аксесуарів»; спостерігається інтерес до культурних цінностей, бажання творчо використовувати знання та вміння в життєдіяльності.

Середній	Є потреба більше дізнатися про дизайн аксесуарів, але немає особливого прагнення до глибокого вивчення дисципліни «Дизайн аксесуарів»; спостерігається деякий інтерес до культурних цінностей; немає особливого бажання ділитися своїм досвідом з іншими.
Низький	Студент байдужий до вивчення дизайну аксесуарів, не має бажання вивчати різні технології на дисципліні «Дизайн аксесуарів».

Результати дослідження за мотиваційним критерієм:

Таблиця 3.1.2

Таблиця 3.1.3

Контрольна група

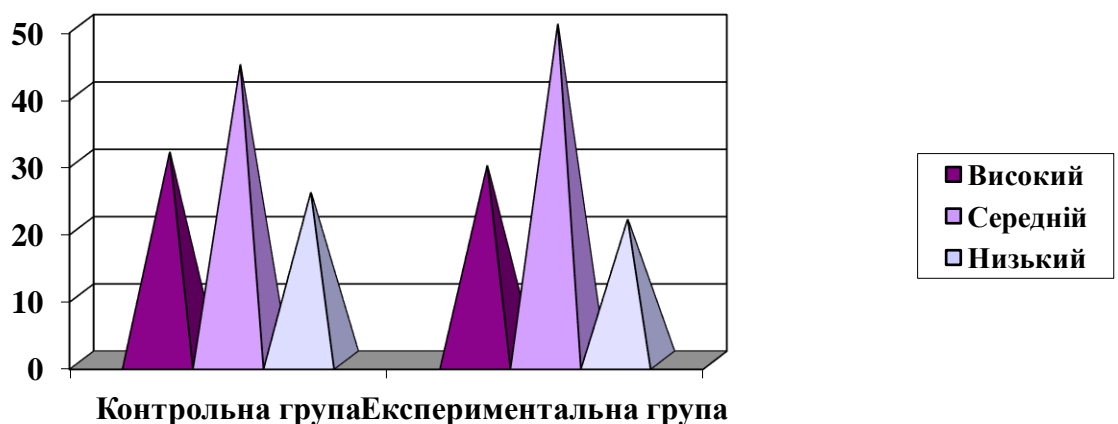
Експериментальна група

<i>Рівень</i>	<i>Кількість студентів</i>	<i>%</i>
високий	17	31
середній	24	44
низький	14	25

<i>Рівень</i>	<i>Кількість студентів</i>	<i>%</i>
високий	16	29
середній	27	49
низький	11	20

Отримані результати

констатувального експерименту за критерієм мотиваційним відображені у діаграмі.

Аналізуючи результати даної бесіди, можна сказати, що емоційний стан

щодо засвоєння студентами дизайну аксесуарів у групах дещо відрізняється. Деякі студенти не можуть охарактеризувати поняття « дизайн аксесуарів» і не мають наміру поглиблювати свої знання. Було видно, що студенти мають бажання вивчати дисципліну « Дизайн аксесуарів» і тому були зауваження, що на вивчення дисципліни припадає мало годин.

Але загалом, результати бесіди доводять необхідність підвищення мотивації студентів до вивчення та формування в них художньої культури. Отже, саме з цією метою варто використовувати інформаційно-комунікативні методи, які позитивно вплинуть і на пізнавальну активність і на етнокультурний розвиток студентів, на відміну від традиційних методів навчання.

Для когнітивного критерію ми визначили такі рівні та показники:

Таблиця 3.1.4

Визначення рівнів та показників когнітивного критерію

<i>Рівні</i>	<i>Показники</i>
Достатній	Результати тестування до 30 балів
Середній	Результати тестування до 15 балів
Низький	Результати тестування до 10 балів

Результати проведення тестування наведено в таблицях:

Таблиця 3.1.5

Таблиця 3.1.6

Контрольна група

Експериментальна група

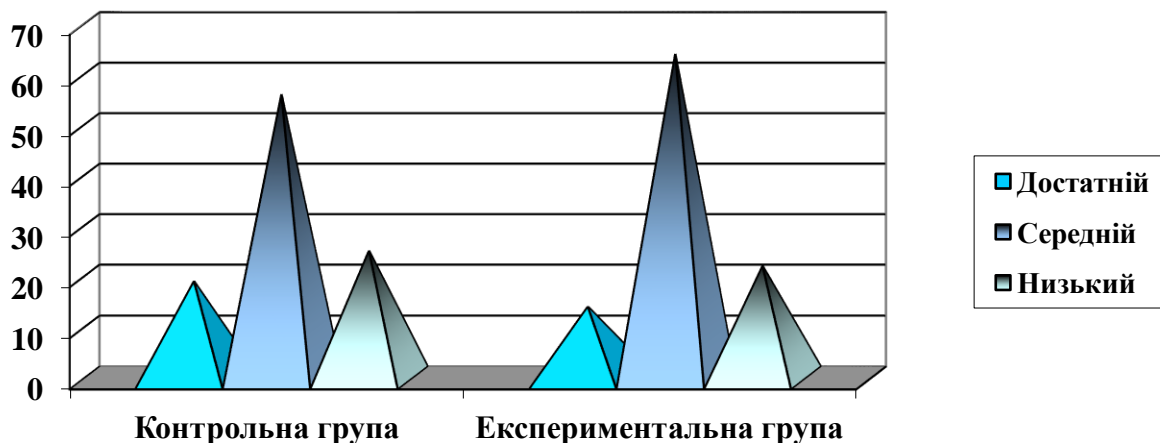
<i>Рівень</i>	<i>Кількість студентів</i>	<i>%</i>
достатній	8	14
середній	35	64

<i>Рівень</i>	<i>Кількість студентів</i>	<i>%</i>
достатній	11	19
середній	31	56
низький	14	25

низький	12	22
---------	----	----

Отримані результати констатувального експерименту за когнітивного критерієм відображені у

діаграмі.

Проаналізувавши загальну картину ми бачимо, що результати тестування в контрольній та експериментальній групах майже співпали. Можна сказати, що студенти не зовсім розуміють поняття «дизайн», «аксесуари», мають недостатній рівень знань про дизайн аксесуарів.

Викладачам потрібно приділяти більше уваги приділяти саме культурному розвитку, сприяти поглибленню знань студентів про художню культуру аксесуарів. Бажано використовувати різні інтерактивні методики для підвищення якості освіти. Тому, ці результати доводять важливість теми нашої магістерської роботи та підтверджують її мету та гіпотезу.

З метою визначення наявності діяльнісного досвіду в області дизайну був проведений наглядний аналіз творчих робіт студентів на дисциплінах «Дизайн Аксесуарів».

Нами було проведено анкетування студентів.

Наведемо приклади відповіді на питання. Як Ви оцінюєте навички своєї самостійної роботи?

Таблиця 3.17.

**Оцінювання навичок самостійної роботи студентів факультету
дошкільної та технологічної освіти**

Відповіді	II курс	III курс	IV курс
Швидко знаходжу в бібліотеці потрібну літературу	5%	12%	24%
Вмію ефективно працювати з книгою	10%	21%	30%
Можу звести дані з декількох джерел в єдине ціле, щоб підготувати повідомлення, доповідь, рецензію	30%	40%	40%
Можу викладати наукову інформацію своїми словами	10%	24%	50%
Знаходжу потрібну інформацію на комп'ютері	55%	60%	67%

При оцінці навичок самостійної роботи, ми можемо простежити, що більшість студентів II і III курсу знаходять потрібну інформацію на комп'ютері, майже 40% можуть звести дані з декількох джерел в єдине ціле, щоб підготувати повідомлення, доповідь, рецензію, менше 13% знаходять потрібну літературу в бібліотеці, і менше 25% можуть викладати наукову інформацію своїми словами. У студентів IV курсу інші показники, майже 24% знаходять потрібну літературу в бібліотеці, і майже 67% знаходять потрібну інформацію на комп'ютері.

Де Ви готуєтеся до семінарських, практичних занять, заліків, іспитів?

Таблиця 3.1.8.

**Місце підготовки до семінарських, практичних занять, заліків, іспитів
студентів факультету дошкільної і технологічної освіти**

Відповіді	II курс	III курс	IV курс
-----------	---------	----------	---------

Вдома	80%	80%	70%
У гуртожитку	15%	20%	30%
У читальному залі університету	5%	0%	0%

При підготовці до семінарських, практичних занять, заліків, іспитів, більшість студентів надає перевагу підготовці вдома, або у гуртожитку, і менше 5% студентів готуються у читальному залі університету. З цього можна зробити висновок, що відвідування читального залу знаходиться на дуже низькому рівні.

Які форми організації навчання для Вас є найбільш ефективними?

Таблиця 3.1.9.

Ефективні форми організації навчання для студентів факультету дошкільної і технологічної освіти

Відповіді	II курс	III курс	IV курс
Лекції	35%	40%	60%
Семінари	30%	40%	20%
Консультації	5%	5%	0%
Самостійна робота	30%	15%	20%

Як ми бачимо з даної таблиці більше 35% студентів вважають ефективним методом роботи лекції, 40% обрали семінарські заняття, більше 20% обрали самостійну роботу, 5% і менше обрали консультації. Досліджуючи відповіді на дане питання, ми прийшли до висновку, що існує проблема в таких методах роботи як консультації і самостійна робота, їх студенти вважають найменш ефективними методами.

З метою виявлення відношення викладачів до інтерактивних технологій в навчальному процесі, їм була запропонована анкета наступного змісту:

1. Які основні елементи інтерактивних технологій ви можете назвати?
2. Чи використовуєте ви у навчальному процесі інтерактивне навчання і з якою метою?
3. Від яких, на ваш погляд, умов залежить ефективність інтерактивних технологій на уроках?

Аналіз анкетних даних показав, що 65% вчителів змогли виділити елементи проблемного навчання, назвавши проблемну ситуацію і навчальну проблему. Не відповіли на це запитання 35% вчителів.

В своїй практичній роботі до використання інтерактивне навчання вдаються лише 20,4% вчителів з метою активізації пізнавальної діяльності учнів, 31% - з метою активізації мислення учнів, 49% - для пізнавального інтересу, використовуючи різні форми і методи навчання.

Відповіді на питання: Як часто під час проведення занять викладачі застосовують інтерактивні технології?

Таблиця 3.1.10

Використання інтерактивних технологій під час проведення занять

Відповіді	II курс	III курс	IV курс
Постійно	10%	20%	0%
Часто	60%	40%	80%
Дуже рідко	30%	40%	20%

З поданої таблиці ми можемо простежити, що під час проведення занять викладачі часто застосовують інформаційно-комунікаційні технології, але 30% студентів вважають, що використання даних технологій відбувається достатньо рідко. Тобто можемо прийти до висновку, що проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій досі не вирішена остаточно. І викладачам і студентам є до чого прагнути, щоб покращити навчальний матеріал.

Таким чином результати констатувального експерименту показали необхідність впровадження інтерактивних технологій в умовах закладу вищої освіти для підготовки майбутніх вчителів технологій

3.2 Методика підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій засобами інтерактивних технологій.

Сьогодні суспільство висуває високі вимоги до характеру та змісту праці, підготовки молоді до життя. Ефективність підготовки учнів загальноосвітніх шкіл до роботи в різних галузях господарства, отримання студентами теоретичних знань і практичних умінь з тих видів мистецтва України, які є основою для практичної (промислової) діяльності сучасної людини; формування естетичного ставлення до природи, праці, дійсності; виховання цікавості та любові до мистецтва, потреби в спілкуванні з ним; формування на цій основі морально-естетичного ідеалу особистості; формування національної самосвідомості на творах народно-декоративного мистецтва; розвиток образного сприйняття і логічного мислення, фантазії, комбінаторних здібностей; розвиток кольорового сприйняття, окоміру, гостроти зору, розширення сенсорного досвіду майбутніх вихователів дошкільного закладу.

Формування у студентів цілісного сприймання сучасного культурного простору, ознайомлення з групою пластичних мистецтв і, зокрема, з пластикою як засобом художньої виразності форми, об'єму, кольору.

Навчання складається з теоретичних і практичних занять в аудиторіях.

- Студенти знайомиться на курсі зі сферою моди і дизайнерських аксесуарів. У цьому допомагає історія моди і аксесуарів, огляд сучасних тенденцій, як щодо модних віянь, так і щодо ситуації на даному ринку.
- Студенти знайомиться з основами теорії дизайну. В цей етап проходить навчання художньої композиції і основам кольору. З особливостями

роботи в цій сфері дизайну: дізнається, як створювати аксесуари, які підходили б різним клієнтам як за кольоротипом, так і за типом фігури.

- Невід'ємною частиною курсу є знайомство з самими різними техніками і найновішими і модними матеріалами. З цією метою організовані виїзні заняття в майстерні дизайнерів для того, щоб побачити процес виготовлення, а також виїзди в бутики дизайнерської біжутерії для того, щоб на практиці ознайомитися з видами і типами біжутерії.
- Студенти отримають досвід розробки і створення власної колекції завдяки докладному керівництву викладачів. Під час роботи над колекцією все зможуть спробувати різні матеріали і техніки..
- Фінальна фотосесія своєї колекції.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА	Кількість годин відведених на:				
	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійну роботу	Консультації вно роботу
Змістовий модуль 1. Декоративно-прикладне мистецтво					
Тема 1.1. Концепція моди. Тренди, як із ними працювати. Інформаційне поле дизайнера. Філософія дизайну.	2	4	8	2	
Тема 1.2. Основні поняття: дизайнер, аксесуар. Функції аксесуарів. Класифікація аксесуарів.	2	4	8	2	
Тема 1.3. Колекція. Ознаки колекції. Методи проектування. Алгоритм створення колекції аксесуарів	2	4	8	2	
Тема 1.4. Концепція колористики. Значення колористики для дизайнера аксесуарів. Механізм сприйняття кольору.	2	4	8	2	
Тема 1.5. Художня обробка шкіри. Основні підходи у зображенні матеріалів (шкіра, хутро,	2	4	8	2	

тканини, глясові поверхні). Розбір матеріалів та технік.					
Тема 1.6. Українська вишиванка.	2	4	8	2	
Всього годин	8	24	48	12	
Змістовий модуль 2. Робота з папером та текстильним матеріалом					
Тема 2.1. Робота з папером. Паперові фантазії.	2	4	10	4	
Тема 2.2. Художня обробка текстильних матеріалів. Воркшоп з основ дизайну прикрас.	2	4	8	2	
Всього годин	4	8	18	8	
Змістовий модуль 3. Робота з природним матеріалом					
Тема 3.1. Стилзація та інтерпретація природних форм.	2	4	6	2	
Тема 3.2. Флористика.	2	4	10	2	
Тема 3.3. Лозоплетіння.	2	4	10	2	
Тема 3.4. Художня обробка соломки.	2	4	8	2	
Всього годин	8	16	34	6	
Разом годин	24	48	100	26	

Дизайнер аксесуарів – популярна професія в індустрії моди. Сьогодні жоден модний будинок не обходиться без лінійки аксесуарів, чи то взуття,

капелюхи, прикраси, шарфи чи сумочки. З боку може здатися, що тільки талант визначає успішність кар'єри майбутнього дизайнера, але крім цього він

повинен мати гарний смак, вміти прогнозувати тренди, спілкуватися, працювати в команді та розбиратися в маркетингу. Успіх дизайнера-початківця залежить від здатності створювати унікальний і модний продукт, у нього повинен бути індивідуальний стиль, який відрізняє роботи дизайнера від конкурентів. Для цього хтось уважно спостерігає за популярними дизайнерами, вивчає історію культури, а інші постійно роблять замальовки

ідей. Безумовно, у школі дизайну Marangoni викладачі приділяють цьому питанню величезну увагу та допомагають студентам висловити індивідуальний стиль у творчих роботах.

Технологій інтерактивного навчання існує величезна кількість: робота в парах; ротаційні (змінні) трійки; карусель; робота в малих групах; акваріум; незакінчена пропозиція; мозковий штурм; броунівський рух; дерево рішень; суд від свого імені; громадські слухання; рольова (ділова) гра; метод прес; займи позицію; дискусія; дебати, аналіз ситуації (кейс метод) та ін. [49].

Детальніше розглянемо кожен з них:

«Карусель». Даний варіант кооперативного навчання найбільш дієвий для активної роботи одночасного всіх учасників, для обговорення дискусійних питань. Ця технологія застосовується: для обговорення будь - якої турбуючої проблеми з протилежною позицією; для зборів інформації з будь - якої теми; для інтенсивної перевірки обсягу й глибини наявних знань; для розвитку вмінь аргументувати власну позицію.

Робота в малих групах. Роботу в групах варто використовувати для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму. Якщо витрачені зусилля й час не гарантують бажаного результату, краще вибрати парну роботу або будь-яку з наведених вище технологій для швидкої взаємодії. Використовуйте малі групи тільки в тих випадках, коли завдання вимагає спільної, а не індивідуальної роботи.

Акваріум. Ще один варіант кооперативного навчання, що є формою діяльності студентів у малих групах, ефективний для розвитку навичок спілкування в малій групі, вдосконалення вміння дискутувати та аргументувати свою думку [95].

«Коло ідей». Метою «Коло ідей» є вирішення гострих суперечливих питань, створення списку ідей та залучення всіх дітей до обговорення поставленого питання. Технологія застосовується, коли всі групи мають виконувати одне і те саме завдання, яке складається з декількох питань (позицій), які групи представляють по черзі.

Мікрофон. Різновидом загальногрупового обговорення є технологія «Мікрофон», яка надає можливість кожному сказати щось швидко, по-черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Незакінчені речення. Цей прийом часто поєднується з «Мікрофоном» і дає можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за такою методикою дає присутнім змогу долати стереотипи, вільніше висловлюватися. Щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо.

Мозковий штурм. Відома інтерактивна технологія колективного обговорення, що широко використовується для вироблення кількох вирішень конкретної проблеми. Мозковий штурм спонукає студентів проявляти уяву та творчість, дає можливість їм вільно висловлювати свої думки [39].

Навчаючи — учусь («Кожен учить кожного», «Броунівський рух»). Метод «Навчаючи — учусь» використовується при вивченні блоку інформації або при узагальненні та повторенні вивченого. Він дає можливість студентам узяти участь у передачі своїх знань одногрупникам. Використання цього методу дає загальну картину понять і фактів, що їх необхідно вивчити на академічній парі, а також викликає певні запитання та підвищує інтерес до навчання.

Ажурна пилка («Мозаїка», «Джиг-со»). Технологія використовується для створення на уроці ситуації, яка дає змогу студентам працювати разом для засвоєння великої кількості інформації за короткий проміжок часу. Ефективна і може замінити лекції у тих випадках, коли початкова інформація повинна бути донесена до студентів перед проведенням основної (базисної) пари або доповнює таку пару. Заохочує студентів допомагати один одному вчитися, навчаючи.

Аналіз ситуації (Case-метод). При вивченні гуманітарних дисциплін зміст деяких понять студенти засвоюють, аналізуючи певні ситуації, випадки з життя: правові, історичні, моральні тощо, у яких стикаються інтереси людей, життєві погляди, позиції. Такі ситуації можуть аналізуватись студентами

індивідуально, в парах, в групах або піддаватись аналізу в загальному колі. Такий аналіз потребує певного підходу, алгоритму. Технологія вчить студентів ставити запитання, відрізняти факти від думок, виявляти важливі таї другорядні обставини, аналізувати та приймати рішення [62].»

Проблемі використання кейсів у підготовці майбутніх фахівців присвячені дослідження Е.Ф. Зеєра [37], П.М. Шеремета[82], Л.Г. Канищенко [62] та ін. Розроблена англійськими науковцями М. Шевером, Ф. Едейем та К. Сйтс case study (кейс-метод, метод аналізу ситуацій) стала однією з інтерактивних методик, що набула популярності у Великобританії, США, Німеччині, Данії та інших країнах.

Заняття, побудовані за допомогою технології модерації, характеризуються низкою переваг порівняно із традиційними формами. Вона дозволяє усім учасникам навчального процесу зосередитися на основних проблемах та завданнях, критично втручатися в реальність, а отримані результати є зрозумілими й доступними для всіх учасників. Модерація підвищує рівень культури спілкування та дискусій, мотивації студентської аудиторії, а також ефективність спільної роботи у команді.

Таблиця 3.2.1

Приклад таблиці для заповнення студентами

№ п/п	Етап уроку креслення	Час	Вид активного методу навчання	Характеристика активного методу навчання
1	2	3	4	5
1	Актуалізація опорних знань	7 хв	Метод «Мікрофон»	Дає змогу кожному висловити свою думку чи позицію, за невеликий проміжок часу, по черзі, відповідаючи на поставлені питання .
2	Мотивація навчально-трудої діяльності	5-7 хв	Метод «Займи позицію»	Розвиває лідерські якості, в даному методі при дискусіях по певній тематиці. Дає можливість висловити собисті думки кожному, обґрунтувати свою позицію , якщо хтось із учасників пропонують назвати більш переконливі аргументи.

3	Викладення нового матеріалу	20 хв.	Метод «Конструкторське бюро»	Суть методу полягає в тому, що в конструкторське бюро об'єднуються сильні і слабкі учні для вирішення творчого завдання протягом обмеженого часу; розробляються ідеї кожного члена в окремий варіант рішення
---	-----------------------------	--------	------------------------------	--

Аналіз ефективності реалізації технології модерації як провідної умови ефективного підвищення якості освіти майбутніх учителів технологій дозволив зафіксувати позитивні кількісні та якісні зміни рівня професійної компетентності студентів.

3.3 Ефективність методики підвищення якості освіти майбутніх вчителів засобами інтерактивних технологій

Контрольний етап дослідно-експериментальної роботи передбачав перевірку ефективності розробленої нами діагностичної методики та педагогічних умов. З цієї метою, ми провели повторні дослідження, використовуючи ті самі критерії, що й у констатуючому експерименті.

Для визначення *мотиваційного критерію* було проведено повторну бесіду, до якої застосовувались ті самі рівні і показники, що й у констатуючому експерименті: високий, середній, низький.

Отже, порівняємо результати дослідження за мотиваційним критерієм на констатуючому та формуючому етапах:

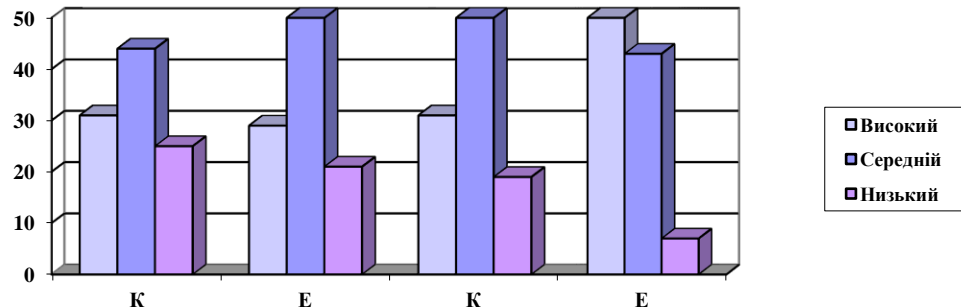
Таблиця 3.3.1

Порівняльна таблиця результатів за мотиваційним критерієм

Рівні	Констатувальний етап				Формувальний етап			
	Контрольна група		Експериментальна група		Контрольна група		Експериментальна група	
	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%
високий	17	31	16	29	17	31	27	49
середній	24	44	27	49	27	49	23	43

низький	14	25	12	21	11	19	4	7
----------------	----	----	----	----	----	----	---	---

Отримані результати за критерієм «відносний рівень розвитку студентів» відображені у гистограмі.

Констатувальний етап Формувальний етап

К – контрольна група **Е** – експериментальна група

Дані результатів за мотиваційним критерієм показали, що в експериментальній групі відсоток студентів з високим рівнем збільшився на 21%, а з низьким рівнем навпаки зменшився на 14%. В контрольній групі результати дослідно-експериментальної роботи залишилися без значних змін.

Ми зробили висновок, що за педагогічної умови - впровадження методу проєктів у навчальний процес закладу вищої школи відіграла значну роль. За допомогою використання проєкту на дисципліні «Дизайн аксесуарів» студенти показали своє прагнення активно і творчо використовувати свої знання та вміння з художньої культури на практиці. Тому це доводить ефективність нашого експерименту.

З метою визначення когнітивного критерію, нами було проведено повторне тестування, до якого було визначено ті самі рівні: достатній, середній, низький.

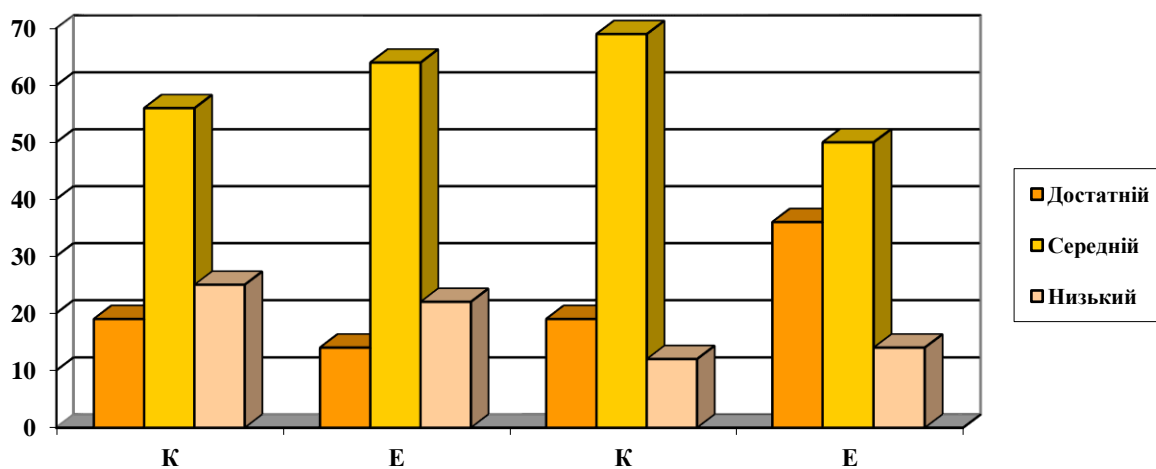
Таблиця 3.3.2

Порівняльна таблиця результатів за когнітивного критерієм на констатуючому та формуючому етапах:

	Констатувальний етап	Формувальний етап
--	----------------------	-------------------

Рівні	Контрольна група		Експериментальна група		Контрольна група		Експериментальна група	
	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%
достатній	11	19	8	14	11	19	20	36
середній	31	56	35	64	38	69	27	49
низький	14	25	12	22	7	12	8	14

Отримані результати за когнітивного критерієм відображені у діаграмі.

Констатувальний етап Формувальний етап

К – контрольна група

Е – експериментальна група

Аналізуючи діаграму бачимо, що результати як в контрольній, так і експериментальній групах покращились, але в контрольній цей це покращення досить незначне, а в експериментальній зріст за достатнім рівнем покращився на 21%, а показник студентів з низьким рівнем зменшився на 7% що доводить ефективність застосованих нами методик.

Також, це доводить те, що за педагогічної умови -організація професійної підготовки майбутніх учителів тудового навчання та технологій з урахуванням творчого навчального середовища було підвищено систему знань студентів з дизайнк аксесуарів.

З метою визначення діяльнісний критерію був проведений повторний аналіз творчих робіт студентів на дисциплінах «Дизайн аксесуарів» до якого було визначено ті самі рівні: високий, середній, низький.

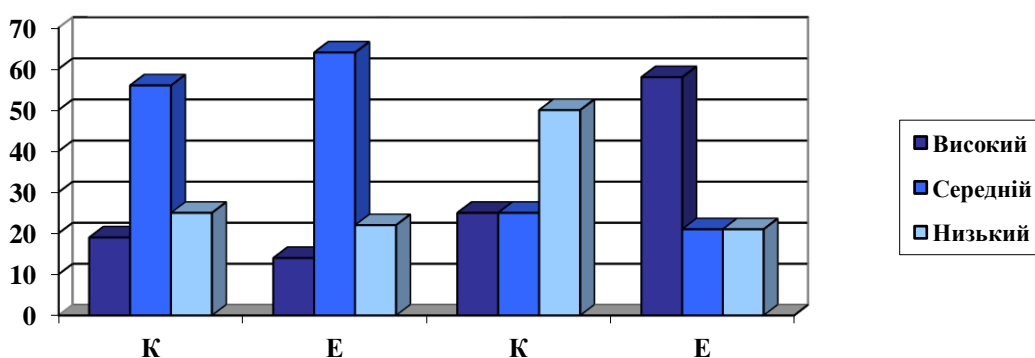
Отже, порівняємо результати дослідження за діяльнисним критерієм на констатуючому та формууючому етапах

Таблиця 3.3.3

Порівняльна таблиця результатів за художньо-операційним критерієм

Рівні	Констатувальний етап				Формувальний етап			
	Контрольна група		Експериментальна група		Контрольна група		Експериментальна група	
	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%
достатній	11	19	8	14	14	25	32	58
середній	31	56	35	64	14	25	12	21
низький	14	25	12	22	27	49	12	21

Отримані результати за діяльнисним критерієм відображені у діаграмі.

Констатувальний етап **Формувальний етап**
К – контрольна група **Е** – експериментальна група

Порівнявши результати досліджень за діяльнисним критерієм, можна сказати, що показники змінились і в контрольній і в експериментальній групах. В контрольній групі спостерігається збільшення кількості студентів з достатнім рівнем (на 19%), та зменшення з низьким (19%), кількість студентів з середнім рівнем залишилась незмінною. В експериментальній групі збільшилась кількість студентів з достатнім (на 36%) рівнем та зменшилась з

низьким (28%), але ці показники є значно більшими, ніж в контрольній групі, що дає підстави вважати нашу дослідно-експериментальну роботу ефективною та дієвою.

Також, це доводить те, що за *педагогічної умови –застосування скеффолдингу на заняттях з дисципліни «Дизайн аксесуарів»* ми досягли гарного результату.

Найважливішим результатом експерименту ми вважаємо досягнення студентами розуміння важливості підвищення рівня якості своєї освіти.

Висновки до третього розділу

Результати дослідження щодо сутності поняття «дизайн аксесуарів» свідчать, що зовсім невелика частина студентів дали його визначення. Це говорить про те, що студенти не мають достатніх знань про дизайн, інтерактивні технології, якість освіти.

На цій основі нами був розроблений спецкурс «Дизайн аксесуарів», який включав у себе використання дизайн-проєкту. Дані методики перевірені

експериментально. Було доведено, що підвищення якості освіти у студентів буде відбуватися більш ефективно за умов використання інтерактивних методів та інформаційно-комунікативних технологій.

У цілому результати формувального експерименту показують значне зростання показників за кожним критерієм підвищення якості освіти студентів експериментальної групи. Це свідчить про ефективність розробленої нами методики для підвищення якості освіти майбутніх вчителів засобами інтерактивних технологій.

Експериментальна перевірка обґрунтованих педагогічних умов та розробленої моделі підвищення якості освіти в майбутніх учителів технологій засобами інтерактивних технологій показала їхню ефективність і підтвердила висунуту гіпотезу. На основі порівняння результатів, отриманих в експериментальних і контрольних групах, їх кількісного та якісного аналізу, виявлено, що застосування запропонованих умов і реалізації розробленої моделі зумовило суттєві та статистично значущі зміни в рівнях сформованості як за кожним критерієм підготовки студентів окремо, так і загалом.

Все це уможливило дійти висновку, що стимулювати студентів до знань студентів.

ВИСНОВКИ

Усе вище сказане дозволило зробити такі висновки.

Національне відродження України, інтеграція її у світове товариство вимагають створення нової системи освіти, спрямованої на формування творчої особистості учня. Зростаюча потреба суспільства в людях, здатних творчо підходити до любых змін, нетрадиційно і якісно вирішувати відповідні проблеми, зумовлена необхідністю підготовки людей до життя у швидко змінних умовах. Становлення творчої особистості є одним із основних завдань

сучасного навчання.

Проведене нами дослідження свідчить про те, що в системі заходів, спрямованих на підвищення якості знань учнів, використання проблемних завдань та ситуації займає одне з центральних місць у навчанні з дизайну аксесуарів.

Відповідно до завдань дослідження ми прийшли до наступних висновків:

1. Нами визначено стан проблеми у науковій психолого-педагогічній літературі. Проблема підвищення якості знань студентів є дуже актуальною, важливою і багатогранною на сучасному етапі вищої школи, а тому потребує подальшої фундаментальної розробки спільними зусиллями науковців та викладачів.

Базовим поняттям якості освіти, є якість знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінювальні знання) з елементами змісту освіти і, отже, із рівнями засвоєння. Якість знань має такі характеристики: повнота – кількість програмних знань про об'єкт вивчення; глибина – сукупність опанованих учнями зв'язків і відношень між знаннями; систематичність – осмислення складу певної сукупності знань у їх ієрархічних і послідовних зв'язках; системність – усвідомлення учнем місця знання в структурі наукової теорії; оперативність – уміння послуговуватися знаннями в однотипних ситуаціях; гнучкість – уміння самостійно знаходити варіативні способи застосування знань у змінених умовах; конкретність – уміння розкласти знання на елементи; узагальненість – уміння подати конкретне знання в узагальненій формі.

Доведено, що поняття якості освіти – достатньо широке, оскільки охоплює якість навчання, виховання й розвитку особистості як результат освітньої діяльності.

Якість освіти – складна комплексна категорія, що залежить від великої кількості параметрів і чинників, тісно пов'язаних між собою, а також від того,

хто її аналізує, оскільки різні науковці вкладають у ці поняття неоднаковий зміст. Поняття «якості знань» передбачає зіставлення видів знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінювальні знання) з елементами змісту освіти, а отже, із рівнями засвоєння. Якщо за основу визначення обрати вимоги міжнародного стандарту якості, що регламентує поняття якості продукції й послуг, то його можна інтерпретувати як сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу або його результату, які надають їм здатність задовольняти освітні потреби всіх суб'єктів навчально-виховного процесу – учнів і студентів, їхніх батьків, викладачів, роботодавців, управлінців тощо, тобто державу й суспільство загалом.

2.Інтерактивне навчання – це спосіб пізнання, що здійснюється у формах спільної діяльності студентів: усі учасники освітнього процесу взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації, оцінюють дії колег і свою власну поведінку, занурюються в реальну атмосферу ділового співробітництва з розв'язання низки проблем.

Професійна підготовка - це процес, що забезпечує можливість успішної роботи з певної професії; при вивченні педагогічних та спеціальних дисциплін. Повноцінна спеціальна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій повинна забезпечити формування системи практичних знань, умінь та навичок

3.На основі аналізу наукових джерел, урахувуючи сутність, структуру та функціональні характеристики професійної діяльності майбутнього вчителя технології та співвідношення критеріїв із визначеними нами компонентами досліджуваного явища (інформаційний, аксіологічний, операційний, особистісний) для діагностики підвищення якості освіти виділяємо когнітивний, мотиваційний, діяльнісний та рефлексивний критерії

4.Серед розмаїття педагогічних умов ефективності підвищення якості освіти засобом інтерактивних технологій, ми виділили найважливіші та найдієвіші у контексті нашого дослідження: Впровадження методу проєктів у

навчальний процес закладу вищої школи. Організація професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій з урахуванням творчого навчального середовища. Застосування скеффолдингу на заняттях з дисципліни «Дизайн аксесуарів».

5. Розроблено модель, що реалізується за допомогою виділення провідних компонентів, модулів, блоків, фаз і т. ін. При розробці моделі акцент був зроблений на виокремленні етапів, необхідних для розуміння особливостей процесу формування професійної компетентності студентів у процесі проектування. Модель представляє взаємопов'язану сукупність елементів, що структурована в цілісну систему, яка реалізується у відповідності до виділених етапів, які розкривають логіку процесу підвищення рівня професійної компетентності майбутніх учителів технологій і креслення.

Модель підготовки студентів зі спеціальності «Трудове навчання та технології» засобами інтерактивних технологій, яка включає три взаємопов'язані між собою етапи: організаційний, практичний та результативний.

Огляд змісту професійної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення надав можливість виділити наступні групи провідних методів: *методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності* (лекція, пояснення, розповідь, вправи, практичні та лабораторні роботи, педагогічна практика тощо); *методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності* (різні види проектів, які включають: ділові та рольові ігри, завдання-ситуації та ін.); *методи контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів* (діагностичні контрольні роботи, модульно-рейтинговий контроль тощо.).

До доцільних засобів формування в майбутніх учителів технологій якості освіти належать: інформаційні технології; інтенсифікація й активізація форм і методів навчання й самонавчання; індивідуальні дослідницькі та винахідницькі завдання.

6.Проведений по завершенню дослідно-експериментальної роботи кількісний, якісний і статистичний аналіз відобразив тенденцію до позитивних змін якості освіти студентів експериментальних груп. Порівнявши результати досліджень ми можемо простежити динаміку зростання якості освіти за запропонованими критеріями студентів з низьким рівнем зменшилось на 8% у першій групі та на 4% у другій, студентів з середнім рівнем зменшилось на 8% у першій групі, високий рівень студентів збільшився на 20% у першій групі, та на 4% у другій.

Результати експериментальної роботи свідчать про те, що в студентів, які брали участь в експерименті покращилось ставлення до предмету, підвищився рівень якості знань студентів, умінь і навичок.

Таким чином, проведене дослідження показало, що впровадження інтерактивних технологій в умовах вищого навчального закладу, сприяє підготовці майбутніх вчителів технологій. Викладені факти свідчать, що в процесі дослідження підтвердилася висунута гіпотеза, вирішені поставлені завдання та досягнута мета.

Магістерська робота не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Подальшого дослідження потребують механізми становлення професійного самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Андруховець П. М. Проект «Тьютор» // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати : практико-зорієнт. зб. – К.: Департамент, 2003. С. 189–196.
2. Архипова С. П. Професійна компетентність і професіоналізм соціального працівника: сутність і шляхи розвитку // Соціальна робота в Україні: теорія та практика. – К. : Аспект-Поліграф, 2004. Вип. 2 (7). С. 15–24.
3. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды. М. : Педагогика, 1989. – 560 с.

4. Барбіна Є. С. Формування педагогічної майстерності в системі безперервної педагогічної освіти : автореф. дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.04. К., 1998. 37 с.

5. Баркассі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Одеса, 2004. 252 с.

6. Батышев С. Я. Профессиональная педагогика : [учебник] – М. : Ассоциация «Профессиональное образование», 1999. 904 с.

7. Башинська Т. Проектувальна діяльність – основа взаємодії вчителя та учнів// Дайджест педагогічних ідей та технологій. 2003. – № 3. С. 49–52.

8. Бербец В. В. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика : [монографія] / В. В. Бербец, Т. М. Бербец, Н. В. Дубова та ін.; за заг. ред. О. М. Коберника. – К. : Наук. світ, 2003. 172 с.

9. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. М. : Педагогика, 1989. –192 с.

10. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування// Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : [б-ка з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук]. К. : «К.І.С.», 2004. С. 45–51.

11. Божко Л. В. Контент-аналіз професійної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення// Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 1 до Вип. 37. – Том II (70) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського простору». К. : Гнозис, 2016. С. 374–381.

12. Божко Л. В. Проблема змісту підготовки майбутніх учителів трудового навчання до використання проектних технологій // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. 2016. Вип. № 11. С. 59–65.

13. Бондар В. І. Дидактика. – К. : Либідь, 2005. 264 с.
14. Бондарева Е. В. Профессиональная компетентность специалиста в условиях становления информационного общества // Вестник Волгоградского гос. ун-та. Сер. 6: Университетское образование. 2003. № 6. С. 8–44.
15. Борисенко Н. Професійна підготовка майбутніх учителів технологій в умовах сучасного освітнього простору // Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2011. № 4. Ч. 2. С. 295–301.
16. Брехунець А. Визначення структури та особливостей розвитку технічних здібностей учнів основної школи // Гуманітарний вісник. Педагогіка. 2011. № 21. С. 39–42.
17. Брыкова О. В. Проектная деятельность в учебном процессе / О. В. Брыкова, Т. В. Громова. М. : Чистые пруды, 2006. 32 с.
18. Введенский В. Н. Измерение и оценка качества повышения квалификации учителей в системе дополнительного педагогического образования // Стандарты и мониторинг. 2003. № 4. С. 41–47.
19. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
20. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
21. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Видавничий центр «Академія», 2001. 576 с.
22. Воскресенская Н. М. Великобритания: стратегические направления развития образования // Педагогика. 1996. № 4. С. 91–96.
23. Выготский Л. С. Психология искусства М. : Искусство, 1986. 573 с.
24. Гаврилова О. Е. Формирование профессиональных компетенций студентов – будущих специалистов швейного производства в условиях образовательного кластера : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.08 – теория и методика профессионального образования. Казань, 2011. 25 с.

25. Гаврилук Г. М. До питань професійної компетентності майбутніх учителів технологій щодо реалізації проектної технології навчання у трудову підготовку школярів // Інновації в підготовці фахівців технологічної, професійної освіти та готельно-ресторанного бізнесу : зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. – Херсон : Айлант, 2012. С. 12–17.
26. Гапоненко С. А. Диагностика и условия развития психолого-педагогической компетентности преподавателя педагогического колледжа : дисс. ... кандидата пед. наук: 13.00.08. – Ростов-н/Д., 1998. 223 с.
27. Генисаретский О. И. Символ и аффект в структуре проектного воображения [Электронный ресурс]// Конструирование будущего. 2003. № 1 (Т. 1). С. 11–63. Режим доступа : <http://prometa.ru/projects/prospect/lib/2>.
28. Гершунский Б. С. Методологическое знание в педагогике / Б. С. Гершунский, М. Д. Никандров // Политехнический музей. – М. : Знание, 1986. С. 3–36.
29. Говоров Є. М. Технічне мислення як складова професійної культури майбутнього вчителя технологій // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. 2015. Вип. 130. С. 193–196.
30. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: Навчальний посібник – К. : Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
31. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Навч. Посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
32. Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічні задачі: типологія та технологія розв'язання : [навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів] / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 272 с.
33. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / [авт.-укладач Н. П. Новолокова]. Х. : Основа, 2011. 176 с.

34. Єрмаков І. Г. Компетентнісний потенціал проектної діяльності// Проектна діяльність у школі / упорядн. М. Голубенко. К. : Шкільний світ, 2006. С. 5–18.
35. Жиляєва Ю. М. Застосування методу проектів у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів іноземних мов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Ю. М. Жиляєва. Житомир, 2012. 20 с.
36. Зарішняк І. М. Критерії оцінювання навчальних компетенцій студентів за кредитно-модульною системою// Славянская педагогическая культура. 2010. – № 9. С. 124–131.
37. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход : учеб. пособие / Э. Ф. Зеер, А. М. Павлова, З. З. Сыманюк. Москва : Московский социолого-социальный институт, 2005. 216 с.
38. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентного подхода в образовании М. : Исслед. центр проблем качества подготовки специалистов. 2004. 20 с.
39. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Метод. посіб. / Авт.-уклад.: О.Пометун, Л.Пироженко. К.: АПН, 2002. 136 с.
40. Клименко А. Проектная деятельность учащихся / А. Клименко, О. Подкоязина // Дайджест педагогічних ідей та технологій. 2003. № 4. – С. 45–50.
41. Коберник О. М. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх закладів України / О. М. Коберник, В. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. 2010. № 6. С. 3–11.
42. Коберник О. М. Методика організації проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання : [навч.-метод. посіб.] / О. М. Коберник, С. М. Ящук. Умань, 2001. 82 с.

43. Коберник О. М. Проектна технологія: можливості застосування в освіті // Педагогіка вищої та середньої школи : збірник наукових праць / за ред. проф. З. П. Бакум. – Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2012. Вип. 36. С. 11–18.
44. Коберник О. М. Проектна технологія: теорія, історія, практика : [монографія]. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. 229 с.
45. Коберник О. М. Проектно-технологічна система трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. 2003. № 4. С. 8–12.
46. Коберник О. М. Теоретико-методичні підходи до обґрунтування Концепції технологічної освіти України // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Педагогіка». 2011. № 3. С. 14–21.
47. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: [учеб. пособ. для высш. учеб. заведений] / И. А. Колесникова, М. Горчакова-Сибирская; под. ред. В. А. Слостенина, И. А. Колесниковой; 3-е изд., стер. М. : Издательский центр «Академия», 2008. 288 с.
48. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / [під заг. ред. О. В. Овчарук]. К. : К.І.С., 2004. 112 с.
49. Компетентність саморозвитку фахівця: педагогічні засади формування у вищій школі / [О. О. Біла, Т. Р. Гуменникова, Я. В. Кічук, С.О. Рябушко]. – Ізмаїл : ІДГУ, 2007. 236 с.
50. Кондратова Л. Г. Підготовка вчителя до організації проектної діяльності учнів основної школи в позаурочній роботі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – К., 2008. – 23 с.
51. Кондрашова Л. В. Імітаційно-ігровий підхід у підготовці вчителя-філолога до інноваційної діяльності // Філологічні студії. 2009. Вип. 3. – С. 142–146.
52. Копіца О. І. Формування вмінь діалогічної взаємодії майбутніх учителів трудового навчання в процесі професійної підготовки : автореф. ... дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти –

Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Кіровоград, 2008. 20 с.

53. Косогова О. О. Метод проектів у практиці сучасної школи [посібник]– Х. : Вид-но «Ранок», 2010. 144 с.

54. Кузьміна Н. М. Методика використання комп'ютерного моделювання при розв'язуванні деяких економічних задач// Актуальні проблеми психології: психологічна теорія і технологія навчання. – К.: Міленіум, 2005. Т. 8. Вип. 1. С. 205–213.

55. Кулик Є. В. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів трудового навчання до педагогічної дослідницької діяльності: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. Т., 2006. 421 с.

56. Кулінка Ю. С. Модернізація методичної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання на основі комп'ютерних технологій// Управління якістю освіти : досвід та інновації : [колективна монографія] / під заг. ред. Л. Л. Сушенцевої, Н. В. Житник. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. С. 378–405.

57. Курок В. Концепція інженерної підготовки майбутніх учителів трудового навчання // Вища освіта України. 2004. № 3. С. 73–78.

58. Маркова А. К. Формирование мотивации учения / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. 192 с.

59. Матяш Н. В. Инновационные педагогические технологии. Проектное обучение : учеб. пособие для студ. учреждений высш. образования – М. : Издательский центр «Академия», 2014. 160 с.

60. Мачача Т. С. Обґрунтування компетентнісного підходу до відбору і реалізації змісту технологічної освіти // Трудова підготовка в сучасній школі. 2013. № 7–8. С. 32–36.

61. Мегем Є. І. Самоорганізація учіння студентів у проектно-технологічній підготовці як засіб їхнього особистісного росту // Наукові записки ТНПУ. Серія : Педагогіка. 2007. № 8. С. 94–98.

62. Моляко В. А. Психология конструкторской деятельности / В. А. Моляко. М. : Машиностроение, 1983. 134 с.
63. Оршанський Л. Структурна модель ступеневої підготовки сучасного вчителя трудового навчання // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка / редкол. : М. Вашуленко, А. Вихрущ, Л. Вознюк, В. Кравець, Г. Терещук [та ін.]. Тернопіль : ТНПУ, 2007. № 8. С. 36–40.
64. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. – К.: А.С.К., 2001. 256 с.
65. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./[З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – [3-тє вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2007. 495 с.
66. Педагогіка и психология высшей школы : [учеб. пособ.] / под. ред. М. В. Буланова-Топоркова [Электронный ресурс]. – Ростов н/Д: Фенікс, 2002. – 544 с. – Режим доступа : www.gumer.info/bibliotek_Buks/.../13.php.
67. Педагогическая энциклопедия / [И. А. Каиров (глав. ред.) и др.]. – М. : Издательство «Советская энциклопедия», 1965. Т. 3.
68. Педагогический словарь : в 2-х т. / [И. А. Каиров (глав. ред.) и др.]. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1960. Том 1. 774 с.
69. Педагогічне проектування / авт.-упорядн. А. Цимбалару. К. : Шкільний світ, 2009. 128 с.
70. Педагогічний словник / [за редакцією дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка]. К. : Педагогічна думка, 2001. 516 с.
71. Пелагейченко М. Л. Метод проектів. Історія розвитку // Трудове навчання в школі. 2012. № 9. С. 2–6.
72. Петухова Л. Є. Роль історико-педагогічних знань у загальнопедагогічній підготовці вчителя// Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. праць / редкол. : А. М. Богуш, О. М. Яцій та ін. Одеса, 2008. Вип. 12. С. 20–26.

73. Пискун О. М. Структурні компоненти уроку трудового навчання // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2016. Вип. 137. С. 271–274.

74. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів : [навчальний посібник] К. : Україна, 1998. 343 с.

75. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : [учеб. пособие для студ. пед. вузов системы повыш. квалиф. пед. кадров] / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров ; под ред. Е. С. Полат. М. : Академия, 1999. 345 с.

76. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [наук.-метод. посібник / за ред. О. І. Пометун, Л. В. Пироженко]. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

77. Проектна діяльність у технологічній освіті: [монографія] / Пікельна В. С., Савченко Л. О., Кулінка Ю. С., Літковець О. Д., Кучер З. С., Сьрьогіна І. Ю., Гура Л. В., Драшко О. М., Лаврентьєва О. О., Яковлєва В. А., Волкова Н. В., Кучер С. Л., Савченко К. Ю. Кривий Ріг : СПД Залозний В. В., 2012. 320 с.

78. Савченко Л. О. Використання проектної діяльності у процесі вивчення педагогічних дисциплін / О. О. Лаврентьєва, О. В. Малихін, Л. О. Савченко // Теорія і практика організації самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах : монографія / кол. авторів ; проф. О. А. Коновал. Кривий Ріг : Книжкове видавництво Кирєєвського, 2012. С. 327–342.

79. Савченко Л. О. Компетентнісний концепт формування якості підготовки майбутніх учителів// Педагогіка вищої та середньої школи / редкол. : Бакум З. П. (гол. ред.) та ін. – Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2012. Вип. 36. С. 43–50.

80. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика якості підготовки майбутніх учителів: теорія і практика : монографія. Кривий Ріг : Типографія «СТПРЕС», 2013. 367 с.

81. Сидоренко В. К. Що заважає подолати невідповідність підготовки вчителя трудового навчання потребам сучасної школи // Трудова підготовка в сучасній школі. 2013. № 5. С. 2–6.

82. Словарь иностранных слов / [под ред. И. В. Лехина, С. М. Локшиной, Ф. Н. Петрова (гл. редактор), Л. С. Шаумяна]. – М. : Изд-во Сов. энциклопедия, 1964. 784 с.

83. Словник іношомовних слів /Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. К.: Наук, думка, 2000. 680 с.

84. Сорокопуд Ю. В. Повышение эффективности системы подготовки преподавателей высшей школы: пути и решения : [монография]М. : ВУ, 2010. 170 с.

85. Стешенко В. В. Модернізація змісту професійної підготовки майбутнього вчителя технологій : обґрунтування напрямів і підходів / В. І. Бондаренко, В. В. Стешенко // Рідна школа. 2014. № 3. С. 67–70.

86. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю // Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах. Т. 2. К. : Рад. школа, 1976. С. 419–654.

87. Талызина Н. Ф. Теоретические основы разработки модели специалиста– М. : Знание, 1986. 164 с.

88. Теоретико-методичні засади формування базових понять з навчального предмета «Технології» в учнів основної школи : колективна монографія / [А. М. Тарара, В. П. Тименко, Т. С. Мачача та ін.]. – К.: Педагогічна думка, 2014. 369 с.

89. Терещук А. І. Проектна технологія на уроках трудового навчання: сучасний стан і перспективи дослідження// Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць. К.: Міленіум, 2006. Вип. 18. С. 200–205.

90. Ткачук С. І. Технологічна освіта учнів як засіб формування їх технологічної культури // Педагогічні науки. Вип. 15. С. 121–125.

91. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання: [підручник для вузів]– 4-те вид., переробл. і доп. К.: РНЦ «ДІНІТ», 2000. 248 с.

92. Цина А. Стійкість прояву властивостей професійної підготовки майбутніх вчителів технології // Соціально-педагогічний комплекс регіону : теорія і практика : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 21–22 травня 2008 р.). Полтава : ПДПУ, 2008. С. 126–133.

93. Чошанов М. А. Гибкая психология проблемно-модульного обучения– М. : Нар. образование, 1997. 152 с.

94. Энциклопедия профессионального образования: в 3-х т. / под ред. С. Я. Батышева]. М. : АПО, 1999. 440 с.

95. Ящук С. М. Професійна підготовка магістрів технологічної освіти: теорія та методика : [монографія] / Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. 368 с.

96. https://www.studmed.ru/view/lerner-iya-didakticheskie-osnovy-metodov-obucheniya_4c9038bec46.html

97. <https://murzim.ru/nauka/pedagogika/didaktika/26920-klassifikaciya-metodov-obucheniya-lerner-iya-skatkin-mn.html>

ДОДАТОК А

Варіативна програма з технології бісероплетіння

I. Матеріали. Основні й додаткові матеріали. Особливості матеріалів різних виробників. Особливості роботи з "рубанням" і стеклярусом.

1. Види основ, використовуваних для бісероплетення. Нитка, дріт, нитка гумова (гумка), нитка металева (тонкий дріт). Особливості використання кожного виду основ.

2. Робоче місце. Інструменти.

3. Необхідні базові технічні прийоми. Закладення нитки. Нарощування нитки. Закріплення фурнітури. Закріплення нитки "без вузла". Закріплення різних видів основ для бісероплетення.

II. Ланцюжки й стрічки.

1. Ланцюжок "квадратик" ("хрестик"). Плетиво 2-мя голками, плетиво 1-ої голкою. Варіанти ланцюжків "квадратик". З'єднання двох і більше ланцюжків у єдине полотно. Плетиво ланцюжків "квадратик" у два прийоми. Виконання ланцюжка з накладенням.
2. Ланцюжок "квітка". Плетиво в 1 прийом. Плетиво в 2 прийоми. З'єднання ланцюжків у єдине полотно.
3. Ланцюжок "вісімка".
4. Ланцюжка, використовувані для обробки одяги.
 - Ланцюжок "змійка".
 - Ланцюжок "зигзаг"
5. Ускладнені варіанти ланцюжків.
 - Ланцюжок "ускладнений квадрат" ("ускладнений хрест"). Варіант використання. З'єднання ланцюжків у єдине полотно.
 - Ланцюжок "ажурна".
 - Ланцюжок "ялинка".
 - Ланцюжок "колосок"

III. Моделювання й виконання виробів на основі ланцюжків.

1. Використання техніки накладення.
 - Ажурне накладення. Петельна техніка. Петельне одноярусне накладення. Петельне багатоярусне накладення.
 - Щільне накладення.
 - "Коралове" підплетення ("корали", "гілочки" і т.п.).
2. Комбінування різних технік в одному виробі.

IV. Техніки щільного плетива.

1. Монастирське плетиво. Плетиво 2-мя голками. Плетиво 1-ої голкою. Варіанти використання. Моделювання форми й візерунка виробу.
2. Мозаїчне плетиво. Пряме мозаїчне плетиво. Косе мозаїчне плетиво. Варіанти виробів.

3. Цегельний стібок.

V. Ажурне плетиво.

1. Види плетива: "Стільники", "Сітка", "Ліхтарик", "Подноси".

2. Використання видів ажурного плетива на практиці:

- виробу "прямій" форми (пояса, браслети, коміра-стійки);
- виконання виробів з округленим краєм (коміри). Сітка вертикального плетива. Сітка горизонтального плетива;
- виконання окремих ажурних елементів.

VI. Деякі (додаткові) складні техніки.

1. "Фрі-форм".

2. Об'ємні джгути ("щільні", "ажурні", "спіральні", "квадратик").

VII. Основи бісероплетення на дроті.

1. Техніки: голчасте плетиво, петельне паралельне плетиво, кругове плетиво.
2. Вибір матеріалу, підбор квітів. Деякі технічні прийоми плетива.
3. Виконання окремих форм квітів і листів.

VIII. Основи моделювання виробів. Комбінування різних основ плетива в одному виробі. Комбінування різних прийомів і технік бісероплетення в одному виробі.

1. Вибір кольору. Комбінування кольору в одному виробі.
2. Особливості використання різних видів основ для бісероплетення в конкретному виробі. Комбінування різних основ плетива в одному виробі
3. Комбінування різних прийомів і технік бісероплетення в одному виробі.
4. Комбінування різних видів бісеру (бісер, рубання, стеклярус) і додаткових матеріалів в одному виробі.
5. Особливості виконання об'ємних виробів. Виконання об'ємних квітів. Прийоми зниження ваги виробу.

6. Моделювання й виконання елементів складної форми.

7. Моделювання й виконання аксесуарів.

- Моделювання кольє й комірв. Використання складного багатоярусного накладення.

- Моделювання й виконання кілець, браслетів, шпильок, брошок.

8. Основи обплітання предметів.

9. Моделювання й виконання елементів обробки до платтів: аплікація вставки, деталі до платтів, деталі з накладенням, бісерне мереживо. Моделювання й виконання оздоблювальних об'ємних квітів.

10. Основи моделювання й виконання виробів "фрі-форм"

11. Моделювання й виконання виробів великого обсягу.

Наведемо фрагмент уроку з «Історія бісеру».

Перша половина XIX століття в Росії була часом розквіту мистецтва вишивки бісером і стеклярусом. В цей час бісерні вироби надзвичайно популярні, і, крім того, модним стає займатися цим видом рукоділля. Бісерні і стеклярусові вироби XVIII століття істотно відрізняються від аналогічних виробів XIX сторіччя по багатьом параметрам - від композиції і круга сюжетів до особливостей використовуваного матеріалу.

У XIX столітті починають застосовуватися нові, не відомі раніше прийоми роботи, значно збільшується колірна палітра бісеру, що дозволяє створювати складні мініатюри з тонкою колористичеської розробкою.

Крім того, в XIX столітті бісер і стеклярус стали використовувати для прикраси безліч предметів побутового і декоративного призначення, велика частина яких входить в ужиток якраз на початку XIX сторіччя. Вироби з бісеру і стеклярусу нового типу з'являються в епоху класицизму, і властиві класицизму строгість, монументальність і прагнення до лаконізму як у формі, так і в декорі виробу позначаються і на бісерних виробках.

Вже на самому початку нового сторіччя виробляються дуже прості форми бісерних виробів, повністю відповідні їх практичному призначенню: довгасті гаманці з металевою оправою, плоскі сумочки, об'ємні сумочки з тканини з бісерною обробкою і інш. У першому десятилітті XIX століття з'являються

шесті- і восьмикутні гаманці, а також чоловічі гаманці з двома відділеннями або кишенями.

Основою для таких гаманців служив щільний папір або картон, покритий білим або кольоровим атласом або шкірою. Зовнішні сторони гаманця зазвичай прикрашалися бісерними вишивками. У 1820-1830-х роках входять в моду записники у поєднанні з гаманцями. Всі ці вироби і їх форми характерні спершу і першої половини ХІХ століття, хоча деякі з них зустрічалися і пізніше. Наприклад, довгий час існували кошельки-монетниці у вигляді довгастого мішечка з розрізом посередині і двома кільцями-затисками. Ці монетниці повторювали західноєвропейські і використовувалися впродовж всієї другої половини ХІХ століття.

В ХІХ столітті до моди увійшла краса бісерними чохлами трубок, стаканів і інших дрібних предметів, а також ручок парасольок і рукоятей тростин. Такі предмети, як шкатулки, табакерки, бювари, очешники, портсигари, декорувалися плоскими бісерними вставками; вишивки з бісеру і стеклярусу прикрашали спинки стільців і диванів, диванні подушки.

Як і раніше в моді залишається створення вишитих бісером і стеклярусом картин, які вішали на стіну або ставили на стіл. Період найбільш інтенсивного захоплення бісером і стеклярусом в Росії доводиться на 1820-1830-і роки. В цей час важливе місце в декорі інтер'єру і предметів одягу займали рослинні мотиви, тому і в бісерних виробах найбільш широкого поширення набувають квіткові узори: гірлянди, вінки, букети, вітки, окремі квіти. На невеликих речах (сумочках, гаманцях, підстаканниках) основний узор мався в своєму розпорядженні гірляндами, що горизонтально йшли, у верхній або нижній частині предмету, рідше - по краях; решта простору заповнювалася дрібними деталями у вигляді гілочок, квітів, цят, зірочок або залишалася незаповненою. Особливо пишними квіткові орнаменти стають в 1830-і роки. У ХІХ столітті квіти в бісерних вишивках вирішувалися, на відміну від ХVІІІ століття, об'ємно, живописно, з передачею всіх колірних і світлотеневих нюансів. Чохли чубуків і тростин також оброблялися квітами: на них узор, як правило, складався з однієї або декількох гірлянд. В'язка, яка використовувалася при виготовленні чохлів, приводила до зсуву малюнка в одному напрямі, тому гірлянди розташовувалися по спіралі, як би обвиваючись навколо трубки. Такий орнамент вдало поєднувався з формою довгих чубуків і набув широкого поширення. Геометричні узори зустрічаються в декорі цих виробів значно рідше. Типові для бісерних виробів епохи

класицизму такі декоративні мотиви, як ріг достатку, корзина або ваза з квітами. Існувало декілька стандартних малюнків з цією тематикою, які нескінченно повторювалися і варіювалися на предметах різних розмірів і різного призначення. Для круглих гаманців типовий мотив розетки, який вдало заповнює форму.

Залежно від розмірів гаманця така розетка доповнювалася по краю квітковими гірляндами, смужками у вигляді перевитих стрічок, геометричним узором. Часто на бісерних сумочках і гаманцях першої половини XIX століття зустрічаються геометричні і рослинні узорі, аналогічні тим, які прикрашають сучасні ним тканини і шалі: гілочка з ягодою або квіткою, «турецькі боби» з дрібних квіток, і інш. В першій чверті сторіччя під впливом класицизму в бісерних виробах часто з'являються і повторюються зображення на сюжети з античної міфології і композиції на «античну» тему, з використанням персонажів римської і грецької міфології: Амур і Психея, Амур на колісниці, Вакх з фавнами і інш. Такі композиції прикрашали диванні подушки, сидіння і спинки меблів. В другому десятилітті XIX століття сентименталізм надає вплив на декоративно-прикладне мистецтво не тільки у виборі сюжетів, але і в їх трактуванні. У бісерних і склярусових виробах з'являються зображення побутових сцен, що опоетизували: пастух із стадом, дівчина з овечкою, граючі діти. Іноді в бісерних виробах з'являються і літературні персонажі (сентименталізм в першу чергу течія в літературі): панночка-селянка, бідна Ліза.

Значну роль зіграли публікації гравюр «Чарівного ліхтаря»: під їх дією в бісерних вишивках з'являються зображення молочника з глиняними глеками на коромислі, продавця яєць і риби, сідока в санях і ін., аналогічні зображенням на фарфорових виробах XIX століття, особливо на фарфорі заводу Гарднера. Особливо часто в бісерних виробах з'являються зображення святкових гулянь, танців і хороводів.

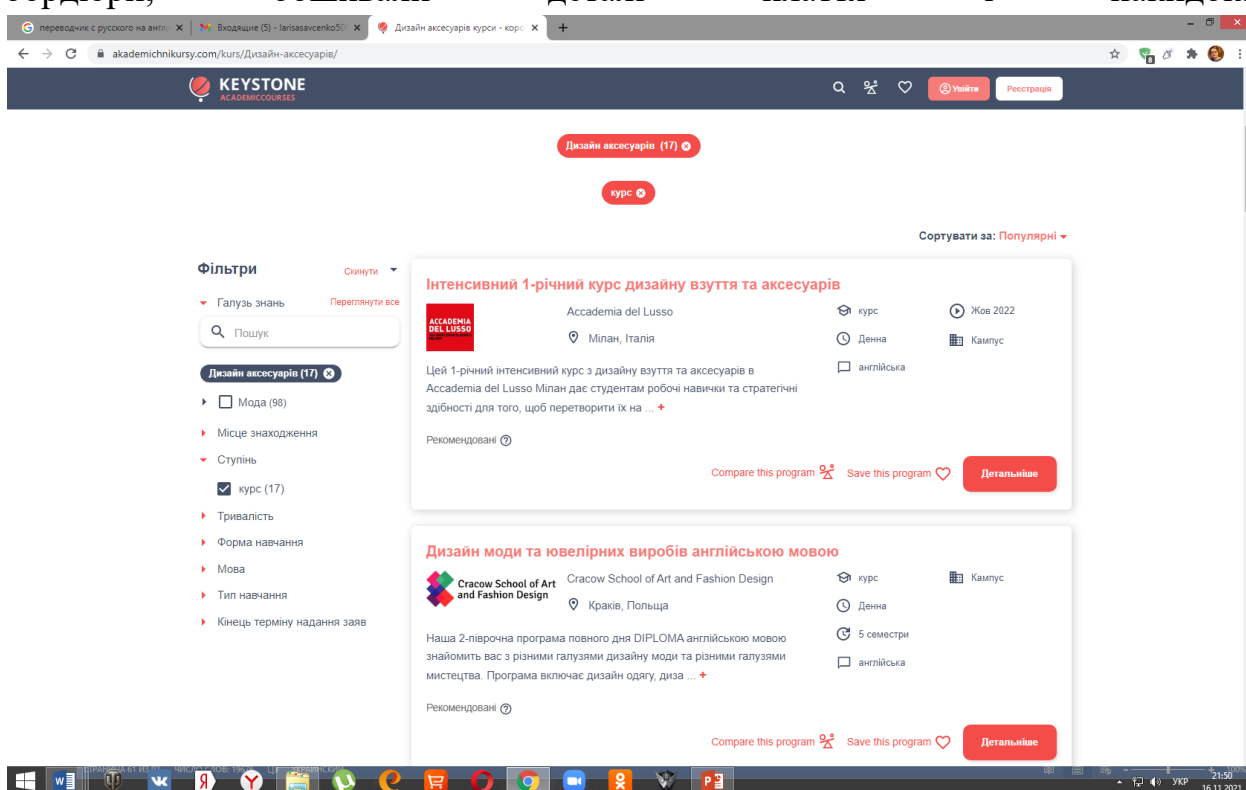
Вже в 1820-х роках під впливом романтизму в російському декоративно-прикладному мистецтві з'являються нові мотиви, проте якнайповніше вони розкриваються в бісерних виробах в 30-40-х роках XIX сторіччя. На сумочках, гаманцях, гаманцях цих років часто зустрічаються зображення руїн, зламаних дерев, водопадів, замків. Сучасність також знайшла втілення в бісерних виробах: Вітчизняна війна 1812-1813 рр., російський-турецькі і російський-персидські війни, боротьба Греції за незалежність і інш. так чи інакше знайшли своє втілення в декорі бісерних виробів. Особливе це характерно для бісерних

виробів другої половини XIX століття, які насичаються «східними» сюжетами, переробленими в барвисті жанрові сценки, зображаються китайці, одаліски, кінні турки. Часто повторюються фігури дівчат в національних нарядах, зображення горців в живописному пейзажі і із зброєю.

В межах одного малюнка могли поєднуватися пейзаж, архітектура і персонажі, що відносяться до різних країн і навіть різних континентів. Широкого поширення в російських бісерних виробках другої половини XIX століття набула тема полювання, така популярна в цей час. Вишивки з бісеру і стеклярусу з такою тематикою прикрашали мисливське приладдя: кисети, ягдташі і т. п., а також портсигари і гаманці. Бісером і стеклярусом оформлялися цілком мисливські кімнати. В 1840-х роках в невеликих бісерних виробках з'являються сильно стилізовані рослинні мотиви, складні геометричні орнаменти з рокайлями і архітектурними елементами. Особливо часто використовується узор "a la grasalle" в сірувато-білих або коричнево-жовтих тонах. У третій чверті сторіччя бісером продовжують прикрашати гаманці, ридикюлі, настільні бювари; для інтер'єрів виконуються крупні речі: скатертини, сонетки, диванні подушки, плафони і екрани для світильників, вставки в столешниці. Прийоми роботи повторюють основні види техніка, прийнята раніше, але суцільне шиття бісером використовується рідше: зазвичай фон паперової канви залишається відкритим і підфарбовується аквареллю. Новий прийом, що зустрічається в другій половині XIX століття, - з'єднання вишивки бісером з шиттям шерстяною і шовковою ниткою хрестом. В бісерних роботах XIX століття нерідко встерчається текст-присвячення: найбільшого поширення набули монограми і скромні нагадування про той, що подарував річ у вигляді єдиного слова: "souvenir" (на пам'ять); крім того, зустрічаються поширені і в інших видах декоративно-прикладного мистецтва написи «кого люблю, того дарую», і навіть вірші.

Іноді в бісерних роботах присутні дата створення твору, підписи майстрів - вироби з такими написами рідкість, тому вони представляють велику цінність. Поступово бісерні роботи стають все більш рідкісним явищем, ними займаються тільки окремі любительки рукоділля і майстрині в монастирських майстернях. Зміна художніх смаків і велика кількість предметів промислового виробництва сприяли тому, що бісерні вироби поступово стали зникати з ужитку. Лише в кінці XIX століття звернення декоративно-прикладного мистецтва до художніх форм минулого привело до відродження інтересу до виробів з бісеру і стеклярусу. Типовий виріб почала XX століття - сумочка з синього оксамиту з шиттям бісером, шнуром, аплікацією з гальки і інших

матеріалів. На внутрішній ринок Росії в ці роки поступає велика кількість прямокутних гаманців з обробкою бісерною бахромою, які випускалися, мабуть, монастирськими ремісничими центрами. Значно рідше в Росії використовувалися в'язані з шовкової нитки гаманці з обробкою металевим бісером у формі довгастого мішечка або глека, з кільцями-затискаками. В кінці XIX сторіччя бісер і стеклярус часто використовуються для декору жіночого міського костюма - ця мода приходить з Франції, де в 1880-х роках чорний бісер і стеклярус прикрашають жіночі туалети відомих паризьких фірм. У 1890-х роках обробка бісером розповсюджується на широкий круг одягу і уживається при створенні вишуканих туалетів майстрами багатьох країн, зокрема Росії. При цьому використовується кольоровий бісер різного ограновування, форми і кольори, а також стеклярус. В кінці XIX - початку XX століття жіночий костюм обробляється різними матеріалами: вишивкою лелітками, стразами, штучними перлами, шнуром, бісером і стеклярусом в колір тканини. Подібні багато оброблені туалети проводили відомі фірми А. Т. Ивановой в Петербурзі і Н. П. Ламановой в Москві. Особливою популярністю користувалися намиста, бісер і стеклярус в костюмах 1910-х років: з них низали бахрому, шили бордюри, обшивали деталі плаття і накидок.

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Цветова Аліна Валентинівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності

(підпис)

**МОЛОДІЖНА
НАУКОВА
ЛІГА**

**МАТЕРІАЛИ ІІ МІЖНАРОДНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Конференцію схвалено УКРІНТЕІ (Посвідчення №611 від 03.08.2021)

24 ВЕРЕСНЯ 2021

М. УМАНЬ, УКРАЇНА

**НАУКА СЬОГОДЕННЯ:
ВІД ДОСЛІДЖЕНЬ ДО
СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ**

ISBN 978-617-7991-67-9
DOI 10.36074/liga-24.09.2021

**МОЛОДІЖНА
НАУКОВА
ЛІГА**

**МАТЕРІАЛИ ІІ МІЖНАРОДНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

24 ВЕРЕСНЯ 2021

М. УМАНЬ, УКРАЇНА

**НАУКА СЬОГОДЕННЯ:
ВІД ДОСЛІДЖЕНЬ ДО
СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ**

Вінниця, Україна
«Європейська наукова платформа»
2021

СЕРТИФІКАТ УЧАСНИКА

ЦВЕТОВА АЛІНА ВАЛЕНТИНІВНА

ВЗЯВ(-ЛА) УЧАСТЬ У II МІЖНАРОДНІЙ СТУДЕНТСЬКІЙ НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

**НАУКА СЬОГОДЕННЯ:
ВІД ДОСЛІДЖЕНЬ ДО СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ**

24 ВЕРЕСНЯ 2021 РОКУ | М. УМАНЬ, УКРАЇНА

Конференцію схвалено УКРІНТЕІ (Посвідчення №611 від 03.08.2021)
Матеріали учасника конференції опубліковані та знаходяться у відкритому доступі на умовах ліцензії CC BY 4.0 за посиланням:
<https://ojs.ukylogos.in.ua/index.php/liga/issue/view/24.09.2021>

ДИРЕКТОР МОЛОДІЖНОЇ НАУКОВОЇ ЛІГИ
ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ КОНФЕРЕНЦІЇ
ІГОР КОРЕНЮК

